

ПРАВИЛА О РАДУ ТРЖИШТА ЕЛЕКТРИЧНЕ ЕНЕРГИЈЕ

новембар 2022. године

На основу члана 109. став 1. тачка 12) и члана 175. став 2. Закона о енергетици ("Службени гласник РС", бр.145/14, 95/18 - др. закон и 40/21) и члана 28. став 1. тачка 29) Статута Акционарског друштва „Електромрежа Србије” Београд („Службени гласник РС“, бр.88/16), на предлог Одбора директора, Скупштина ЕМС АД Београд на 103. ванредној седници одржаној 28.11.2022. године, донела је

ПРАВИЛА О РАДУ ТРЖИШТА ЕЛЕКТРИЧНЕ ЕНЕРГИЈЕ

САДРЖАЈ

1. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ	5
1.1. ПРЕДМЕТ ПРАВИЛА О РАДУ ТРЖИШТА ЕЛЕКТРИЧНЕ ЕНЕРГИЈЕ	5
1.2. ОБАВЕШТАВАЊЕ	5
1.3. КОМИСИЈА ЗА ПРАЋЕЊЕ ПРИМЕНЕ ПРАВИЛА О РАДУ ТРЖИШТА ЕЛЕКТРИЧНЕ ЕНЕРГИЈЕ	6
2. РЕЧНИК	7
2.1. ПОЈМОВИ.....	7
2.2. СКРАЋЕНИЦЕ	8
3. БАЛАНСНА ОДГОВОРНОСТ	11
3.1. УВОД.....	11
3.2. БАЛАНСНА ОДГОВОРНОСТ И БАЛАНСНЕ ГРУПЕ.....	11
3.3. ПРОЦЕДУРА СТИЦАЊА СТАТУСА БАЛАНСНО ОДГОВОРНЕ СТРАНЕ	12
3.4. УГОВОР О БАЛАНСНОЈ ОДГОВОРНОСТИ.....	14
3.5. РЕГИСТАР БАЛАНСНЕ ОДГОВОРНОСТИ ЗА МЕСТА ПРИМОПРЕДАЈЕ	14
3.6. ПРОМЕНА САСТАВА БАЛАНСНЕ ГРУПЕ	16
3.7. РАСКИД УГОВОРА О БАЛАНСНОЈ ОДГОВОРНОСТИ.....	21
3.8. УТВРЂИВАЊЕ ВРЕДНОСТИ РИЗИКА ЗА СЛУЧАЈ НЕИЗВРШЕЊА ОБАВЕЗА И ИНСТРУМЕНТИ ОБЕЗБЕЂЕЊА ПЛАЋАЊА.....	23
4. НАЧИН ОБЕЗБЕЂИВАЊА СИСТЕМСКИХ УСЛУГА	26
4.1. НАБАВКА ПОМОЋНИХ УСЛУГА	26
4.2. УГОВОР О ПРУЖАЊУ ПОМОЋНИХ УСЛУГА	26
5. БАЛАНСНО ТРЖИШТЕ ЕЛЕКТРИЧНЕ ЕНЕРГИЈЕ	29
5.1. УВОД.....	29
5.2. УЧЕШЋЕ У БАЛАНСНОМ МЕХАНИЗМУ	31
5.3. УГОВОР О УЧЕШЋУ У БАЛАНСНОМ МЕХАНИЗМУ	31
5.4. РЕГИСТАР УЧЕСНИКА У БАЛАНСНОМ МЕХАНИЗМУ	32
5.5. ЕКСПЛИЦИТНЕ ПОНУДЕ, ПРИОРИТЕТНА ЛИСТА И ПОНУДЕ ЗА УГРОЖЕНУ СИГУРНОСТ	32
5.6. ДОСТАВЉАЊЕ И ПРОВЕРА ИСПРАВНОСТИ ЕКСПЛИЦИТНИХ ПОНУДА, ПРИОРИТЕТНЕ ЛИСТЕ И ПОНУДА ЗА УГРОЖЕНУ СИГУРНОСТ	34
5.7. ПОНУДЕ ЗА ТЕРЦИЈАРНУ РЕГУЛАЦИЈУ ОД СНАБДЕВАЧА, СНАБДЕВАЧА НА ВЕЛИКО И ОПЕРАТОРА ПРЕНОСНИХ СИСТЕМА ИЗ ДРУГЕ ТРЖИШНЕ ОБЛАСТИ	34
5.8. ЛИСТА АНГАЖОВАЊА БАЛАНСНЕ РЕЗЕРВЕ У ТЕРЦИЈАРНОЈ РЕГУЛАЦИЈИ.....	35
5.9. АНГАЖОВАЊЕ БАЛАНСНЕ РЕЗЕРВЕ У ТЕРЦИЈАРНОЈ РЕГУЛАЦИЈИ.....	35

5.10.	АНГАЖОВАЊЕ БАЛАНСНЕ РЕЗЕРВЕ У СЕКУНДАРНОЈ РЕГУЛАЦИЈИ.....	36
5.11.	НЕТОВАЊЕ ОДСТУПАЊА	37
5.12.	ОБРАЧУН АНГАЖОВАНЕ БАЛАНСНЕ ЕНЕРГИЈЕ У ЕЛЕКТРОВЕНЕРГЕТСКОМ СИСТЕМУ.....	37
5.13.	ОБРАЧУН АНГАЖОВАНЕ БАЛАНСНЕ ЕНЕРГИЈЕ ИЗ БАЛАНСНИХ ЕНТИТЕТА	38
5.14.	ОБРАЧУН АНГАЖОВАНЕ БАЛАНСНЕ ЕНЕРГИЈЕ ИЗ УГОВОРНЕ БАЛАНСНЕ РЕЗЕРВЕ.....	40
5.15.	ОБРАЧУН АНГАЖОВАНЕ БАЛАНСНЕ ЕНЕРГИЈЕ У ПРОЦЕСУ НЕТОВАЊА ОДСТУПАЊА	41
5.16.	ИЗВЕШТАЈ О АНГАЖОВАНОЈ БАЛАНСНОЈ ЕНЕРГИЈИ ИЗ БАЛАНСНИХ ЕНТИТЕТА УЧЕСНИКА У БАЛАНСНОМ МЕХАНИЗМУ.....	41
5.17.	ИСПОСТАВЉАЊЕ РАЧУНА И НАПЛАТА АНГАЖОВАНЕ БАЛАНСНЕ ЕНЕРГИЈЕ ИЗ БАЛАНСНИХ ЕНТИТЕТА.....	42
5.18.	ИСПОСТАВЉАЊЕ РАЧУНА И НАПЛАТА АНГАЖОВАНЕ БАЛАНСНЕ ЕНЕРГИЈЕ ИЗ УГОВОРНЕ БАЛАНСНЕ РЕЗЕРВЕ	43
5.19.	ПОДАЦИ КОЈИ СЕ ЈАВНО ОБЈАВЉУЈУ У ВЕЗИ АНГАЖОВАНЕ БАЛАНСНЕ ЕНЕРГИЈЕ.....	43
6.	ОБРАЧУН ФИНАНСИЈСКОГ ПОРАВНАЊА БАЛАНСНО ОДГОВОРНИХ СТРАНА	45
6.1.	ПРОРАЧУН ОДСТУПАЊА БАЛАНСНЕ ГРУПЕ	45
6.2.	УТВРЂИВАЊЕ УКУПНЕ ПРИЈАВЉЕНЕ ПОЗИЦИЈЕ, УКУПНЕ ОЧИТАНЕ ПОЗИЦИЈЕ И АНГАЖОВАНЕ БАЛАНСНЕ ЕНЕРГИЈЕ БАЛАНСНЕ ГРУПЕ	45
6.3.	УТВРЂИВАЊЕ ОДСТУПАЊА БАЛАНСНЕ ГРУПЕ И НЕИЗБАЛАНСИРАНОСТИ ДНЕВНОГ ПЛАНА РАДА	48
6.4.	ПРОРАЧУН ЦЕНЕ ПОРАВНАЊА.....	49
6.5.	ФИНАНСИЈСКИ ОБРАЧУН ЗА БАЛАНСНУ ГРУПУ	50
7.	ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ.....	56

1. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

1.1. ПРЕДМЕТ ПРАВИЛА О РАДУ ТРЖИШТА ЕЛЕКТРИЧНЕ ЕНЕРГИЈЕ

1.1.1. Правилима о раду тржишта електричне енергије (у даљем тексту: Тржишна правила) ближе се уређују балансна одговорност учесника на тржишту, балансно тржиште електричне енергије, прорачун одступања баланских група, обрачун финансијског поравнања балансно одговорних страна, инструмент обезбеђења плаћања и критеријум за утврђивање износа и периода за који се тражи, обрачун електричне енергије за потребе балансирања и обезбеђивања сигурног рада система, начин обезбеђивања системских услуга и друга питања неопходна за функционисање тржишта електричне енергије.

1.1.2. Учесници на тржишту електричне енергије су:

- а) произвођач електричне енергије;
- б) снабдевач;
- в) снабдевач на велико;
- г) крајњи купац;
- д) оператор преносног система електричне енергије;
- ђ) оператор дистрибутивног система електричне енергије;
- е) оператор затвореног дистрибутивног система електричне енергије;
- ж) оператор тржишта
- з) номиновани оператор тржишта
- и) купац-произвођач
- ј) складиштар електричне енергије
- к) агрегатор.

1.1.3. Поред лица наведених у тачки 1.1.2 учесници на тржишту могу бити и друга правна лица у складу са правилима којима се уређује рад организованог тржишта.

1.2. ОБАВЕШТАВАЊЕ

1.2.1. Писмена комуникација између оператора преносног система електричне енергије, оператора дистрибутивног система електричне енергије, оператора затвореног дистрибутивног система електричне енергије, оператора тржишта и других учесника на тржишту, као и достављање позива, одлука, обавештења и других аката се врши непосредним достављањем преко достављача – курира, поштом – препорученом поштиљком, електронском поштом или путем информационог система.

1.2.2. Достављање се сматра извршеним даном пријема писмена од стране учесника на тржишту, односно даном уношења у информациони систем, сагласно овим Правилима.

1.2.3. Ако оператор преносног система, оператор дистрибутивног система, оператор затвореног дистрибутивног система, оператор тржишта или други учесници на тржишту промене седиште, број телефона, број телефакса или електронску адресу, дужни су да се о томе међусобно обавесте без одлагања.

1.3. КОМИСИЈА ЗА ПРАЋЕЊЕ ПРИМЕНЕ ПРАВИЛА О РАДУ ТРЖИШТА ЕЛЕКТРИЧНЕ ЕНЕРГИЈЕ

1.3.1. Комисија за праћење примене Правила о раду тржишта електричне енергије (у даљем тексту: Комисија) је саветодавно тело које прати примену Тржишних правила и разматра иницијативе за измену, односно допуну Тржишних правила.

1.3.2. Оператор преносног система обезбеђује услове за рад Комисије.

1.3.3. Чланови Комисије су представници учесника на тржишту који су претходно уредили балансну одговорност и то:

- 4 представника оператора преносног система од којих један врши функцију председника Комисије;
- 1 представник произвођача електричне енергије који има статус доминантног учесника,
- 1 представник произвођача електричне енергије који немају статус доминантног учесника,
- 1 представник произвођача електричне енергије из обновљивих извора електричне енергије који није корисник фид-ин тарифе,
- 1 представник оператора дистрибутивног система,
- 1 представник оператора затвореног дистрибутивног система,
- 1 представник оператора тржишта,
- 1 представник јавног, односно гарантованог снабдевача,
- 1 представник резервног снабдевача,
- 1 представника снабдевача,
- 1 представника снабдевача на велико,
- 1 представника крајњих купаца чији су објекти прикључени на преносни систем
- 1 представник купца-произвођача
- 1 представник складиштара електричне енергије
- 1 представник агрегатора.

1.3.4. У раду Комисије учествује представник Агенције за енергетику Републике Србије (у даљем тексту: Агенција) без права гласа и одлучивања.

1.3.5. Члан Комисије који представља групу учесника на тржишту електричне енергије се одређује на период од две године.

1.3.6. Представници групе учесника на тржишту бирају се непосредним избором од стране наведених учесника на тржишту у поступку који оператор преносног система организује на јаван и транспарентан начин.

1.3.7. Комисија доноси Пословник о раду којим уређује:

- Организацију и начин рада Комисије;
- Организацију и начин одржавања седница;
- Ток седнице;
- Сачињавање и достављање записника са састанка одлука, закључака, мишљења, предлога, препорука и сл.
- чување материјала насталих у раду Комисије
- и друга питања од значаја за рад Комисије

2. РЕЧНИК

2.1. ПОЈМОВИ

Балансна група – Виртуелна област која може примити, односно из које се може предати електрична енергија, а која служи за потребе обрачуна и финансијског поравнања са аспекта балансне одговорности. Обухвата скуп места примопредаје електричне енергије на преносном, односно дистрибутивном систему, као и пријем и предају енергије по основу блокова размене електричне енергије.

Балансно одговорна страна – Учесник на тржишту електричне енергије који је балансно одговоран за одступања једне балансне групе у зони трговања Србије и који је закључио уговор о балансној одговорности са оператором преносног система.

Блок размене електричне енергије – Пријављена размена електричне енергије између две балансне групе у истој зони трговања (интерна размена), односно једне балансне групе и партнера из друге зоне трговања (размена између зона трговања), у одређеном временском интервалу, са дефинисаном вредношћу блока и смером размене.

Временски интервал – Временски период за који се врши пријава дневних планова производње, потрошње и блокова размене електричне енергије.

Дневна базна цена – Цена коју објављује оператор тржишта, а која представља средњу цену постигнутих сатних цена на организованом тржишту електричне енергије у Србији за одговарајући тржишни дан.

Доминантни учесник – Учесник у балансном механизму у чијој надлежности су балансни ентитети чија инсталисана снага производних капацитета прелази 40% укупне вредности инсталисане снаге свих производних капацитета у тржишној области Србије.

Зона трговања – највеће географско подручје унутар кога учесници на тржишту електричне енергије могу размењивати енергију без расподеле преносног капацитета

Информациони систем – Информационо-телекомуникациона инфраструктура која служи за прикупљање, обраду, пренос, објаву и складиштење података.

Календар обрачуна и плаћања на тржишту електричне енергије – календар којим су одређени датуми издавања рачуна од стране оператора преносног система и доспећа тих рачуна за редовне обавезе у складу са овим правилима који саставља и објављује на својој интернет страници оператор преносног система.

Место примопредаје – Место предаје електричне енергије односно место преузимања електричне енергије за које се може обезбедити податак о оствареној предаји, односно оствареном пријему електричне енергије у обрачунском периоду. Овај податак се утврђује на основу мерења електричне енергије у сваком обрачунском периоду (са једног или више бројила уз примену коефицијената свођења ако је то неопходно) или на основу стандардизованог дијаграма потрошње или производње. Места примопредаје нарочито обухватају: место предаје електричне енергије крајњем купцу, место предаје електричне енергије из преносног у дистрибутивни систем, место преузимања електричне енергије од произвођача, место предаје електричне енергије из дистрибутивног у преносни систем, збирно место предаје електричне енергије оператору преносног система за надокнаду губитака електричне енергије на преносном систему, збирно место предаје електричне енергије оператору дистрибутивног односно затвореног дистрибутивног система за покривање губитака електричне енергије на дистрибутивном систему, место пријема односно предаје електричне енергије на интерконективном далеководу средњег или ниског напона.

Модул енергетског парка – јединица или скуп јединица за производњу електричне енергије која је прикључена на мрежу асинхроно или преко уређаја енергетске електронике и има једно место прикључења на преносни или дистрибутивни или затворени дистрибутивни систем

Нетовање одступања – Тржишни механизам за размену енергије између оператора преносних система услед одступања контролних области.

Обрачунски интервал – Временски период за који се врше обрачуни дефинисани Тржишним правилима и који износи 1 сат.

Обрачунски период – Период за који се издаје рачун за месечну накнаду за одступање балансне групе и рачун за ангажовану балансну енергију (од 2. календарског дана у месецу у 00:00h до 1. календарског дана у наредном месецу у 24:00h)

Производни модул – Синхрони производни модул или модул енергетског парка

Синхрони производни модул – Недељив скуп уређаја (турбина, генератор и неопходни пратећи уређаји) који може производити електричну енергију тако да су фреквенција произведеног напона, брзина генератора и фреквенција мрежног напона у сталном односу и тиме у синхронизму.

Токен (Public Key Infrastructure USB token) – медијум на коме се налази електронски сертификат за приступ информационом систему.

Тржишни дан – Временски период који обухвата 24 обрачунска интервала, са почетком првог обрачунског интервала у 00:00h (средњоевропско време). У дану преласка са летњег на зимско рачунање времена, тржишни дан има 25 обрачунских интервала. У дану преласка са зимског на летње рачунање времена, тржишни дан има 23 обрачунска интервала.

Остали појмови употребљени у Тржишним правилима који нису наведени у оквиру Одељка 2.1, имају исто значење као у Закону о енергетици (у даљем тексту: Закон) и Закон о коришћењу обновљивих извора електричне енергије.

2.2. СКРАЋЕНИЦЕ

Ћириличне скраћенице употребљене у Тржишним правилима:

бе – индекс којим се означава балансни ентитет;

БЕН – укупна ангажована балансна енергија;

БЕС – балансна енергија услед ангажовања секундарне регулације;

БЕТ – балансна енергија услед ангажовања терцијарне регулације за потребе балансирања система;

БЕТС – балансна енергија услед ангажовања терцијарне регулације ради обезбеђења сигурног рада електроенергетског система;

БЕУ – балансна енергија услед активирања уговорне балансне резерве;

БОС – балансно одговорна страна;

БРИ – прихваћени блок интерне размене електричне енергије коју балансна група предаје другој балансној групи;

БРП – прихваћени блок интерне размене електричне енергије коју балансна група преузима од друге балансне групе;

Г – година Г;

- ГЦЦ** – Grid control Cooperation – кооперација за нетовање одступања;
- Д** – тржишни дан Д;
- ЕН** – енергетске величине које се користе при одређивању вредности ризика;
- ЕИ** – прихваћени блок размене електричне енергије коју балансна група предаје у другу зону трговања;
- ЕУ** – прихваћени блок размене електричне енергије коју балансна група преузима из друге зоне трговања;
- ЈМБГ** – јединствени матични број грађана;
- М** – месец М;
- МН1** – месечна накнада за одступање балансне групе коју прима БОС;
- МН2** – месечна накнада за одступање балансне групе коју плаћа БОС;
- НБС** – Народна банка Србије;
- НДП** – неизбалансираност дневног плана рада;
- НОБ1** – накнада за одступање балансне групе коју прима БОС;
- НОБ2** – накнада за одступање балансне групе коју плаћа БОС;
- НОБ3** – накнада за неизбалансираност рада балансне групе коју плаћа БОС;
- ОБОС** – одступање балансне групе;
- ои** – индекс којим се означава обрачунски интервал;
- П** – период за који се обрачунава накнада за неизбалансирани дневни план рада;
- ПДВ** – порез на додатну вредност;
- ПИБ** – порески идентификациони број;
- ПОБ** – прихватљиво одступање балансне групе;
- Р** – вредност ризика за случај неизвршења обавеза БОС на нивоу обрачунског периода;
- систем** – индекс којим се означава електроенергетски систем;
- СРГ** – балансна енергија услед ангажовања секундарне регулације навише;
- СРД** – балансна енергија услед ангажовања секундарне регулације наниже;
- ТРГ** – балансна енергија услед ангажовања терцијарне регулације навише за потребе балансирања система;
- ТРД** – балансна енергија услед ангажовања терцијарне регулације наниже за потребе балансирања система;
- ТРГС** – балансна енергија услед ангажовања терцијарне регулације навише ради обезбеђења сигурног рада електроенергетског система;
- ТРДС** – балансна енергија услед ангажовања терцијарне регулације наниже ради обезбеђења сигурног рада електроенергетског система;
- у** – индекс којим се означава уговор;
- УОП** – укупна очитана позиција балансне групе;
- УПО** – укупна преузета електрична енергија на местима примопредаје;
- УПП** – укупна пријављена позиција балансне групе;

УПР – укупна предата електрична енергија на местима примопредаје;

Ц – просечна цена балансне енергије за календарску годину;

ЦП – цена поравнања.

Латиничне скраћенице употребљене у Тржишним правилима:

EIC X - јединствени енергетски код који служи за идентификацију учесника на тржишту електричне енергије;

EIC Z - јединствени енергетски код који служи за идентификацију места примопредаје електричне енергије;

EIC W- јединствени енергетски код који служи за идентификацију балансног ентитета ;

ENTSO-E (European Network of Transmission System Operators for Electricity) – удружење европских оператора преносних система за електричну енергију;

EUR – евро;

RSD – динар.

3. БАЛАНСНА ОДГОВОРНОСТ

3.1. УВОД

3.1.1. Балансна одговорност на тржишту електричне енергије је обавеза учесника на тржишту да за сваки обрачунски интервал:

- а) обезбеди баланс производње, потрошње и блокова размене електричне енергије;
- б) преузме финансијску одговорност према оператору преносног система за неизбалансирани дневни план рада након завршетка процеса унутардневне измене дневних планова рада.
- в) преузме финансијску одговорност према оператору преносног система за сва одступања настала услед разлике остварене производње и потрошње и прихваћених блокова размене електричне енергије;

3.1.2. Учесници на тржишту имају право да своју балансну одговорност пренесу на другог учесника и да преузму балансну одговорност од другог учесника на основу уговора о преносу балансне одговорности у складу са Законом

3.1.3. Снабдевач електричном енергијом који је за једно или више места примопредаје закључио са крајњим купцем уговор о потпуном снабдевању преузима балансну одговорност за та места примопредаје.

3.1.4. Уколико снабдевач пренесе своју балансну одговорност на другог учесника на тржишту, тај учесник на тржишту преузима балансну одговорност и за сва места примопредаје крајњих купаца са којима снабдевач, односно гарантовани снабдевач има закључен уговор о потпуном снабдевању.

3.1.5. У случају да снабдевач који је за једно или више места примопредаје закључио са крајњим купцем уговор о потпуном снабдевању, нема уређену балансну одговорност, крајњи купац се третира као да нема снабдевача и да није уредио балансну одговорност за та места примопредаје.

3.1.6. Уколико крајњи купац нема уређену балансну одговорност, а има закључен уговор о снабдевању са унапред одређеном количином електричне енергије, крајњи купац се третира као да нема снабдевача.

3.2. БАЛАНСНА ОДГОВОРНОСТ И БАЛАНСНЕ ГРУПЕ

3.2.1. За једну балансну групу само један учесник на тржишту може да буде БОС. Овај учесник на тржишту мора да се региструје као БОС на начин регулисан у одељку 3.3.

3.2.2. Обавезе БОС и учесника на тржишту по питању преузимања балансне одговорности се уређују у одељцима 3.3. и 3.6. ових правила и актом којим се уређује промена снабдевача.

3.2.3. Свако место примопредаје на преносном и дистрибутивном систему мора бити придружено једној балансној групи. Поступак преношења места примопредаје из једне у другу балансну групу је уређено у одељку 3.6. и Правилима о промени снабдевача.

3.2.4. Пријављивање дневног плана рада за сваку балансну групу врши БОС на начин регулисан правилима којима се уређује рад преносног система.

- 3.2.5. У случају да је у неком периоду дошло до неовлашћеног преузимања или предаје електричне енергије преко места примопредаје, то место примопредаје ће приликом обрачуна балансне одговорности бити придружено балансној групи којој припада збирно место предаје електричне енергије оператору преносног, дистрибутивног или затвореног дистрибутивног система за надокнаду губитака електричне енергије на преносном, дистрибутивном, односно затвореном систему, а у зависности од система на који је предметно место прикључено.
- 3.2.6. Свака БОС је дужна да о свом трошку обезбеди све захтеване комуникационе и информационе системе неопходне за комуникацију са оператором преносног, дистрибутивног и затвореног дистрибутивног система у складу са правилима којима се уређују рад преносног система, рад дистрибутивног система, рад затвореног дистрибутивног система и Тржишним правилима.

3.3. ПРОЦЕДУРА СТИЦАЊА СТАТУСА БАЛАНСНО ОДГОВОРНЕ СТРАНЕ

3.3.1. Учесник на тржишту електричне енергије који жели да добије статус БОС подноси оператору преносног система пријаву за регистровање БОС. Форму и садржај пријаве уређује оператор преносног система и објављује на својој интернет страници.

3.3.2. Пријава за регистровање БОС нарочито мора да садржи следеће:

- а) пословно име, седиште, матични број и ПИБ подносиоца пријаве,
- б) име и презиме, пребивалиште и ЈМБГ подносиоца пријаве (за физичка лица);
- в) пословно име, матични број и ПИБ пореског пуномоћника
- г) ЕИС X код;
- д) број лиценце за обављање енергетске делатности, у складу са законима којима се уређује област енергетике;
- е) имена и контакт податке особа задужених за комуникацију са оператором преносног система;
- ж) списак места примопредаје на преносном систему са наведеним ЕИС Z кодом као и основ по коме се места примопредаје придружују балансној групи подносиоца пријаве (место примопредаје се води на подносиоца пријаве или се место примопредаје придружује балансној групи по основу уговора о потпуном снабдевању);
- з) списак места примопредаје на дистрибутивном систему, односно затвореном дистрибутивном систему са информацијом о укупном броју места примопредаје, укупној одобреној снази и укупној инсталисаној снази производних модула, као и основ по коме се места примопредаје придружују балансној групи подносиоца пријаве (место примопредаје се води на подносиоца пријаве или се место примопредаје придружује балансној групи по основу уговора о потпуном снабдевању);

3.3.3. Уз пријаву из тачке 3.3.2. подносилац пријаве са седиштем у иностранству је дужан да приложи:

- а) Извод из привредног или судског регистра не старију од 3 месеца од датума подношења пријаве;

- б) Потврду да се над подносиоцем пријаве не води поступак стечаја и ликвидације, издате од стране надлежне институције . Потврда не сме бити старија 3 месеца од датума подношења пријаве.
- в) Билансе стања и билансе успеха са извештајем независног ревизора за претходне три године, односно за краћи временски период, уколико подносилац пријаве послује краће од три године или изјаву овлашћеног лица подносиоца пријаве да подносилац пријаве није обвезник ревизије.

Наведена документација мора бити достављена оператору преносног система на српском или енглеском језику. Уколико оригинална документација није на српском или енглеском језику уз оригинална документа морају се доставити преводи на српски или енглески језик оверени од стране овлашћеног судског тумача.

3.3.4. Осим података из пријаве, оператор преносног система проверава податке о стечају/ликвидацији и финансијским извештајима подносица пријаве, као и информације о статусу лиценце за обављање енергетске делатности. Сви подаци се проверавају из јавно доступних извора или регистара оператора преносног система.

3.3.5. Оператор преносног система је у обавези да у року од 3 радна дана од датума пријема пријаве и документације из тачке 3.3.3 и 3.3.4 верификује и утврди њену уредност.

Уколико пријава није уредна или документација није потпуна, или уколико оператор преносног система коришћењем јавно доступних извора није у могућности да прибави неопходне податке из тачке 3.3.4, оператор преносног система је дужан да о томе обавести подносиоца пријаве у року од 3 радна дана и да му остави накнадни рок од 15 радних дана да уреди пријаву и достави документацију која недостаје. Уколико ни у накнадном року подносилац пријаве не достави тражене податке и документацију, сматраће се као да пријава није ни поднета.

3.3.6. Оператор преносног система је дужан да, најкасније у року од 5 радних дана након пријема уредне пријаве, подносиоцу пријаве достави информацију о висини вредности ризика, као и да у року од 8 радних дана од дана пријема информације о изабраном инструменту обезбеђења плаћања од стране подносиоца пријаве, достави подносиоцу пријаве уговора о балансној одговорности потписан од стране оператора преносног система.

3.3.7. Уколико подносилац пријаве не достави оператору преносног система потписан уговор о балансној одговорности у року од 30 дана од дана достављања уговора, оператор преносног система ће сматрати да је подносилац пријаве одустао од склапања уговора о балансној одговорности.

3.3.8. Уговор о балансној одговорности делује првог наредног дана од дана када оператор преносног система прими од подносиоца пријаве уговорени инструмент обезбеђења плаћања, чиме подносилац пријаве стиче статус БОС.

3.3.9. Након стицања статуса БОС, на основу састава балансне групе, БОС може имати једну или више улога за потребе пријаве дневних планова рада и то:

- а) одговорна страна за пријаву производње електричне енергије (само ако у оквиру балансне групе као место примопредаје постоји место преузимања електричне енергије од произвођача);
- б) одговорна страна за пријаву потрошње електричне енергије (само ако у оквиру балансне групе као место примопредаје постоји место предаје електричне енергије крајњем купцу или збирно место предаје електричне

енергије оператору преносног односно оператору дистрибутивног и затвореног дистрибутивног система за надокнаду губитака електричне енергије на преносном, дистрибутивном односно затвореном дистрибутивном систему);

- в) одговорна страна за пријаву блокова размене електричне енергије (додељује се свим подносиоцима пријаве).

3.3.10. Оператор преносног система обавештава оператора дистрибутивног и оператора затвореног дистрибутивног система о почетку деловања уговора о балансној одговорности са БОС.

3.3.11. Оператор преносног система је дужан да одмах по почетку деловања уговора о балансној одговорности обезбеди БОС приступ информационим системима у складу са оперативним упутством које се објављује на интернет страницама оператора преносног система.

3.3.12. Оператор преносног система је у обавези да списак балансно одговорних страна ажурира и објављује на својој интернет страници.

3.3.13. Оператор преносног система, оператор дистрибутивног система и оператор затвореног дистрибутивног система су у обавези да размењују и усклађују податке о БОС.

3.3.14. БОС је дужан да у случају промене података из пријаве достави оператору преносног система ажурирану пријаву.

3.4. УГОВОР О БАЛАНСНОЈ ОДГОВОРНОСТИ

3.4.1. Уговор о балансној одговорности нарочито садржи:

- а) међусобна права и обавезе;
- б) списак места примопредаје на преносном систему са захтеваним информацијама;
- в) списак места примопредаје на дистрибутивном систему са захтеваним информацијама;
- г) списак учесника на тржишту са којима БОС има закључен уговор о преносу балансне одговорности;
- д) врсту, вредност и рокове достављања и важења инструмента обезбеђења плаћања, рок важења инструмента обезбеђења плаћања у случају раскида уговора о балансној одговорности као и услове за активирање инструмента обезбеђења плаћања;

3.4.2. Модел уговора о балансној одговорности оператор преносног система објављује на својој интернет страници.

3.5. РЕГИСТАР БАЛАНСНЕ ОДГОВОРНОСТИ ЗА МЕСТА ПРИМОПРЕДАЈЕ

3.5.1. Оператор преносног система успоставља и администрира регистар балансне одговорности за места примопредаје на преносном систему.

3.5.2. Оператор дистрибутивног система и оператор затвореног дистрибутивног система успостављају и администрирају регистре балансне одговорности за места примопредаје на дистрибутивном систему у њиховој надлежности.

3.5.3. Регистар оператора преносног система мора да садржи најмање следеће информације:

- а) пословне податке о БОС: пословно име, седиште, податке о овлашћеним лицима, матични број и ПИБ БОС, односно податке о пореском пуномоћнику;
- б) ЕИС X код БОС;
- в) податке о уговору о балансној одговорности, анексима уговора о балансној одговорности, записницима и осталој уговорној документацији;
- г) финансијске податке за БОС: утврђену вредност ризика, врсту, вредност и рок важења инструмента обезбеђења плаћања;
- д) податке о саставу балансне групе на основу којих се додељује улога одговорне стране за потребе пријаве дневних планова рада;
- е) списак места примопредаје на преносном систему са припадајућим ЕИС Z кодовима и информацијом о одобреној снази потрошње и одобреној снази производних модула за свако место предметне балансне групе;
- ж) пословне податке о учеснику на тржишту на кога се место примопредаје води: пословно име, седиште, податке о овлашћеним лицима, матични број и ПИБ тог учесника на тржишту (за правна лица и предузетнике);
- з) основ по коме је место примопредаје придружено предметној балансној групи – тип уговора са информацијама о датуму ступања на снагу и периодом важења уговора којим је пренета балансна одговорност на БОС;
- и) пословне податке о снабдевачу предметног места примопредаје у случају да снабдевач није и БОС, као и тип уговора о снабдевању;
- к) начин на који је уређен приступ преносном систему за предметно место примопредаје (подаци о уговору о приступу преносном систему);
- ј) укупан број места примопредаје на дистрибутивном систему у оквиру предметне балансне групе, укупну одобрену снагу потрошње и укупну одобрену снагу свих производних модула и основ по коме су места примопредаје придружена балансној групи (уговор о преносу балансне одговорности, уговор о потпуном снабдевању, уговор о откупу електричне енергије код кога се количина одређује на основу остварене производње или се то место примопредаје води на подносиоца пријаве, све са информацијама о датуму ступања на снагу и периодом важења поменутих уговора);
- л) пословне податке о осталим члановима балансне групе (снабдевачу на велико, односно снабдевачу) као и датум ступања на снагу и период важења уговора о преносу балансне одговорности између БОС и чланова балансне групе.

3.5.4. Регистар оператора дистрибутивног, односно затвореног дистрибутивног система мора да садржи најмање следеће:

- а) списак места примопредаје на дистрибутивном систему са информацијом о одобреној снази потрошње и одобреној снази производних модула;
- б) податке о кориснику дистрибутивног, односно затвореног дистрибутивног система на сваком месту примопредаје;
- в) податке о снабдевачу за свако место примопредаје као и основ по ком снабдевач снабдева предметно место примопредаје;
- г) податке о балансно одговорној страни за свако место примопредаје као и основ по ком је место примопредаје придружено предметној балансној групи;
- д) начин на који је уређен приступ дистрибутивном систему за предметно место примопредаје (подаци о уговору о приступу дистрибутивном систему);

3.5.5. Оператор дистрибутивног система, односно оператор затвореног дистрибутивног система доставља оператору преносног система податке дефинисане у тачки 3.5.3 ј) Тржишних правила.

3.5.6. БОС је у обавези да оператору преносног система, оператору дистрибутивног система и оператору затвореног дистрибутивног система пријави сваку допуну или измену података садржаних у преносном, односно дистрибутивном регистру.

3.5.7. Свака БОС има право увида у сопствене податке из регистра оператора преносног, дистрибутивног, односно затвореног дистрибутивног система.

3.5.8. Подаци из тачке 3.5.3. а) и 3.5.4 а), као и подаци о саставу балансне групе чине јавни део регистра и јавно су доступни на сајту оператора преносног система, оператора дистрибутивног система, односно оператора затвореног дистрибутивног система.

3.6. ПРОМЕНА САСТАВА БАЛАНСНЕ ГРУПЕ

3.6.1. Састав балансне групе се мења у случају када се:

- а) у балансну групу укључује постојеће место примопредаје по основу закљученог уговора о преносу балансне одговорности;
- б) у балансну групу укључује постојеће место примопредаје по основу поступка промене снабдевача прописаног Правилима о промени снабдевача, осим у случају да је нови снабдевач члан исте балансне групе као претходни снабдевач;
- в) у балансну групу укључује ново место примопредаје;
- г) у балансну групу укључује снабдевач на велико, односно снабдевач, по основу закљученог уговора о преносу балансне одговорности;
- д) из балансне групе искључује место примопредаје по основу престанка важења уговора о преносу балансне одговорности;
- ђ) из балансне групе искључује место примопредаје по основу поступка промене снабдевача у случају престанка важења уговора о потпуном снабдевању;
- е) из балансне групе искључује место примопредаје у случају раскида уговора о потпуном снабдевању због неизмирених доспелих обавеза;

ж) из балансне групе искључује снабдевач на велико, односно снабдевач, по основу престанка важења уговора о преносу балансне одговорности.

3.6.2. У случају из тачке 3.6.1. (а) БОС која прихвата да преузме балансну одговорност за постојеће место примопредаје је дужна да поднесе оператору преносног система Изјаву о преносу балансне одговорности између БОС и крајњег купца, односно произвођача за предметно место примопредаје.

У случају да је место примопредаје на дистрибутивном систему, односно затвореном дистрибутивном систему, БОС која прихвата да преузме балансну одговорност за постојеће место примопредаје је дужна да поднесе оператору дистрибутивног, односно затвореног дистрибутивног система, Изјаву о преносу балансне одговорности. Оператор дистрибутивног система, односно оператор затвореног дистрибутивног система је у обавези да обавести оператора преносног система о датуму и времену промене састава балансне групе (датум утврђивања мерних података за предметно место примопредаје).

3.6.3. У случају из тачке 3.6.1. (б) за места примопредаје на преносном систему, оператор преносног система у складу са Правилима о промени снабдевача спроводи промену снабдевача и промену састава балансне групе.

3.6.4. У случају из тачке 3.6.1. (б) за места примопредаје на дистрибутивном систему, оператор дистрибутивног система, односно оператор затвореног дистрибутивног система спроводи промену снабдевача у складу са Правилима о промени снабдевача и дужан је да оператору преносног система достави:

- а) нову укупну одобрену снагу потрошње за места примопредаје у дистрибутивном систему, односно затвореном дистрибутивном систему за БОС (потпуног снабдевача) у чијој балансној групи долази до промене састава;
- б) нову укупну одобрену снагу свих производних модула који су прикључени на места примопредаје у дистрибутивном систему, односно затвореном дистрибутивном систему за БОС у чијој балансној групи долази до промене састава;
- в) нову укупну одобрену снагу свих производних модула произвођача из обновљивих извора електричне енергије који су прикључени на места примопредаје у дистрибутивном систему, односно затвореном дистрибутивном систему за БОС у чијој балансној групи долази до промене састава;
- г) укупан број места примопредаје у дистрибутивном систему, односно затвореном дистрибутивном систему за БОС у чијој балансној групи долази до промене састава.

Оператор преносног система спроводи промену састава балансне групе на основу достављених података од стране оператора дистрибутивног система, односно оператора затвореног дистрибутивног система.

3.6.5. У случају из тачке 3.6.1. (в) за нова места примопредаје на преносном систему, оператор преносног система спроводи промену састава балансне групе у складу са поступком прикључења.

3.6.6. У случају из тачке 3.6.1. (в) за нова места примопредаје на дистрибутивном систему, оператор дистрибутивног система, односно оператор затвореног дистрибутивног система поступа у складу са поступком прикључења и дужан је да оператору преносног система достави:

- а) нову укупну одобрену снагу потрошње за места примопредаје у дистрибутивном систему за БОС у чију балансну групу се укључује ново место примопредаје;
- б) нову сумарну одобрену снагу свих производних модула који су прикључени на места примопредаје у дистрибутивном систему за БОС у чију балансну групу се укључује ново место примопредаје
- в) нову укупну одобрену снагу свих производних модула произвођача из обновљивих извора електричне енергије који су прикључени на места примопредаје у дистрибутивном систему, односно затвореном дистрибутивном систему за БОС у чијој балансној групи долази до промене састава;
- г) укупан број места примопредаје у дистрибутивном систему за БОС у чију балансну групу се укључује ново место примопредаје.

Оператор преносног система спроводи промену састава балансне групе на основу достављених података од стране оператора дистрибутивног и оператора затвореног дистрибутивног система.

3.6.7. У случају из тачке 3.6.1. (г) БОС која прихвата да преузме балансну одговорност за снабдевача на велико, односно снабдевача дужна је да поднесе оператору преносног система Изјаву о преносу балансне одговорности између БОС и предметног снабдевача. Оператор преносног система о промени састава балансне групе обавештава надлежног оператора дистрибутивног система, односно оператора затвореног дистрибутивног система у року од 2 радна дана од пријема пријаве.

3.6.8. У случају из тачке 3.6.1. (д) БОС из чије групе се искључује место примопредаје дужна је да поднесе оператору преносног система пријаву за промену састава балансне групе и приложи Изјаву о престанку важења уговора о преносу балансне одговорности за то место примопредаје, осим у случају да је у изјави о преносу балансне одговорности из тачке 3.6.7 навео рок трајања уговора о преносу балансне одговорности. У случају да је место примопредаје на дистрибутивном систему, односно затвореном дистрибутивном систему, БОС из чије групе се искључује место примопредаје дужна је да поднесе оператору дистрибутивног, односно затвореног дистрибутивног система пријаву за промену састава балансне групе и приложи Изјаву о престанку важења уговора о преносу балансне одговорности за то место примопредаје. Оператор дистрибутивног система, односно оператор затвореног дистрибутивног система је у обавези да обавести оператора преносног система о датуму и времену промене састава балансне групе (датум утврђивања мерних података за предметно место примопредаје).

3.6.9. У случају из тачке 3.6.1. (ђ) за места примопредаје на преносном систему, оператор преносног система спроводи промену снабдевача, на основу Обавештења снабдевача о престанку важења уговора о потпуном снабдевању у складу са Правилима о промени снабдевача и спроводи промену састава балансне групе.

3.6.10. У случају из тачке 3.6.1. (ђ) за места примопредаје на дистрибутивном систему, оператор дистрибутивног система, односно оператор затвореног дистрибутивног система спроводи промену снабдевача на основу обавештења снабдевача о престанку важења уговора о потпуном снабдевању у складу са Правилима о промени снабдевача и дужан је да поднесе оператору преносног система:

- а) нову укупну одобрену снагу потрошње за места примопредаје у дистрибутивном, односно затвореном дистрибутивном систему за

БОС (потпуног снабдевача) у чијој балансној групи је дошло до промене састава;

- б) нову укупну одобрену снагу свих производних модула који су прикључени на места примопредаје у дистрибутивном систему, односно затвореном дистрибутивном систему за БОС у чијој балансној групи долази до промене састава;
- в) нову укупну одобрену снагу свих производних модула произвођача из обновљивих извора електричне енергије који су прикључени на места примопредаје у дистрибутивном систему, односно затвореном дистрибутивном систему за БОС у чијој балансној групи долази до промене састава;
- г) укупан број места примопредаје у дистрибутивном систему, односно затвореном дистрибутивном систему за БОС у чијој балансној групи је дошло до промене састава.

Оператор преносног система спроводи промену састава балансне групе на основу достављених података оператора дистрибутивног система, односно оператора затвореног дистрибутивног система.

3.6.11. У случају из тачке 3.6.1. (е) за места примопредаје на преносном систему, оператор преносног система спроводи промену снабдевача, на основу Обавештења снабдевача о раскиду уговора о потпуном снабдевању због неизмиреног доспелог дуга у складу са Законом и спроводи промену састава балансне групе.

3.6.12. У случају из тачке 3.6.1. (е) за места примопредаје на дистрибутивном систему, оператор дистрибутивног система, односно оператор затвореног дистрибутивног система, спроводи промену снабдевача на основу Обавештења снабдевача о раскиду уговора о потпуном снабдевању због неизмиреног доспелог дуга у складу са Законом и дужан је да поднесе оператору преносног система:

- а) нову укупну одобрену снагу потрошње за места примопредаје у дистрибутивном систему, односно затвореном дистрибутивном систему за БОС у чијој балансној групи је дошло до промене састава;
- б) нову укупну одобрену снагу свих производних модула који су прикључени на места примопредаје у дистрибутивном систему, односно затвореном дистрибутивном систему за БОС у чијој балансној групи долази до промене састава;
- в) нову укупну одобрену снагу свих производних модула произвођача из обновљивих извора електричне енергије који су прикључени на места примопредаје у дистрибутивном систему, односно затвореном дистрибутивном систему за БОС у чијој балансној групи долази до промене састава;
- г) укупан број места примопредаје у дистрибутивном систему, односно затвореном дистрибутивном систему за БОС у чијој балансној групи је дошло до промене састава.

Оператор преносног система спроводи промену састава балансне групе на основу достављених података од стране оператора дистрибутивног система, односно оператора затвореног дистрибутивног система.

3.6.13. У случају из тачке 3.6.1. (ж), БОС која искључује из своје балансне групе снабдевача на велико, односно снабдевача дужна је да поднесе оператору преносног система Изјаву о престанку важења уговора о преносу балансне одговорности. Оператор преносног система о промени састава балансне групе

- обавештава надлежног оператора дистрибутивног система, односно оператора затвореног дистрибутивног система у року од 2 радна дана од пријема пријаве.
- 3.6.14. Уколико у случају из тачке 3.6.1. (ж) снабдевач има потписан уговор о продаји електричне енергије са потпуним снабдевањем, сматраће се да крајњи купац нема изабраног снабдевача и нема решено питање балансне одговорности.
- 3.6.15. Уколико сви захтевани подаци и документација из тачки 3.6.2, 3.6.7, 3.6.8. и 3.6.13. нису достављени од стране БОС, оператор преносног система је дужан да је о томе обавести и да јој остави накнадни рок од 5 радних дана да уреди пријаву и достави комплетiranу документацију. Уколико у накнадном року БОС не достави тражене податке и документацију сматраће се као да није ни поднела пријаву за промену састава балансне групе.
- 3.6.16. Оператор преносног система и БОС код које је дошло до промене у саставу балансне групе потписују анекс уговора о балансној одговорности уколико промена састава балансне групе утиче на промену висине вредности ризика. Оператор преносног система може да захтева нови инструмент обезбеђења плаћања за БОС у зависности од промена у саставу балансне групе, у складу са поглављем 3.8.
- 3.6.17. Оператор преносног система је у обавези да потврди промене везане за укључење, односно искључење места примопредаје из балансне групе из тачки 3.6.1.(а), 3.6.1.(г), 3.6.1.(д) и 3.6.1.(ж), најкасније 3 радна дана од датума пријема пријаве за промену састава балансне групе. О датуму од када важи та промена, оператор преносног система обавештава:
- БОС на које се односи промена;
 - надлежног оператора дистрибутивног система, односно оператора затвореног дистрибутивног система.
- Оператор дистрибутивног система, односно оператор затвореног дистрибутивног система је у обавези да унесе промене у дистрибутивни регистар најкасније 3 радна дана од датума пријема обавештења од стране оператора преносног система.
- 3.6.18. Оператор преносног система на основу спроведеног поступка промене састава балансне групе ажурира податке из преносног регистра који се односе на БОС у чијој балансној групи је дошло до промене састава.
- 3.6.19. Оператор дистрибутивног система, односно оператор затвореног дистрибутивног система на основу спроведеног поступка промене снабдевача или на основу обавештења од стране оператора преносног система о промени састава балансне групе ажурира податке из дистрибутивног регистра за предметна места примопредаје.
- 3.6.20. БОС који је преузео балансну одговорности за место примопредаје учесника на тржишту преузима обавезе почевши од дана промене снабдевача утврђеног правилима о промени снабдевача, односно од дана уписа у преносни регистар по основу уговора о преносу балансне одговорности.
- 3.6.21. БОС из чије балансне групе је искључено место примопредаје задржава обавезе по основу балансне одговорности до дана промене снабдевача утврђеног правилима о промени снабдевача односно до дана исписа из преносног регистра по основу уговора о преносу балансне одговорности.
- 3.6.22. Формат и садржај пријаве о промени састава балансне групе утврђује оператор преносног система и објављује на својој интернет страници.

3.7. РАСКИД УГОВОРА О БАЛАНСНОЈ ОДГОВОРНОСТИ

- 3.7.1. Када БОС, који на то има право у складу са Законом, одлучи да не буде више у статусу БОС, дужна је да о томе претходно писмено обавести све чланове балансне групе и да поднесе оператору преносног система изјаву о отказу уговора о балансној одговорности у писменој форми.
- 3.7.2. У случају из тачке 3.7.1. за БОС у чијој балансној групи постоје места примопредаје отказни рок траје 30 дана од датума пријема изјаве о отказу уговора о балансној одговорности. У току трајања отказног рока БОС има сва права и обавезе из уговора о балансној одговорности.
- 3.7.3. У случају из тачке 3.7.1. за БОС у чијој балансној групи не постоје места примопредаје отказни рок траје 5 радних дана од датума пријема изјаве о отказу уговора о балансној одговорности. У току трајања отказног рока БОС има сва права и обавезе из уговора о балансној одговорности.
- 3.7.4. Оператор преносног система је дужан да једнострано раскине уговор о балансној одговорности са БОС у следећим случајевима:
- а) када БОС не достави одговарајући инструмент обезбеђења плаћања у року од два месеца након закључења уговора о балансној одговорности;
 - б) када БОС не продужи рок важења инструмента обезбеђења у складу са тачком 3.8.13;
 - в) када БОС у прописаном року не достави нову банкарску гаранцију или не измени постојећу (повећа њену вредност) по основу обавештења од стране оператора преносног система у случају промене вредности ризика у складу са тачком 3.8.14;
 - г) када БОС у прописаном року не изврши допуну средстава на наменском депозиту по основу обавештења од стране оператора преносног система у случају промене вредности ризика у складу са тачком 3.8.14;
 - д) када БОС у прописаном року не достави нови одговарајући инструмент обезбеђења плаћања, у случају промене врсте инструмента обезбеђења плаћања у складу са тачком 3.8.14;
 - ђ) када је покренут поступак стечаја или ликвидације БОС;
 - е) када БОС изгуби лиценцу за обављање енергетске делатности;
 - ж) када БОС не измири у целости доспелу новчану обавезу према оператору преносног система коју је уговорио у складу са овим Правилима, у року предвиђеном Календаром обрачуна и плаћања, односно у року предвиђеном овим Правилима у погледу новчаних обавеза по основу обрачуна из тачке 6.5.5.1. ових Правила;
 - з) када БОС не извршава друге обавезе из уговора о балансној одговорности и/или ових Правила и не отклони такву повреду ни у накнадном року одређеном у складу са овим правилима.
- 3.7.5. У случају из тачке 3.7.4. а), б), в), г) и д) уговор о балансној одговорности се сматра раскинутим првог наредног дана од дана истека рока за извршење обавеза.
- 3.7.6. У случају из тачке 3.7.4. љ) уговор о балансној одговорности се сматра раскинутим првог наредног дана од дана достављања обавештења о једностраном раскиду уговора.

Правила о раду тржишта електричне енергије

- 3.7.7. У случају из тачке 3.7.4. е) уговор о балансној одговорности се сматра раскинутим од датума коначности решења Агенције о привременом одузимању лиценце.
- 3.7.8. У случају из тачке 3.7.4. ж) оператор преносног система ће пре раскида уговора о балансној одговорности позвати БОС да измири у целости доспелу новчану обавезу у додатном року од једног радног дана. Уколико БОС ни у додатном року не измири у целости доспелу новчану обавезу, уговор се сматра раскинутим од првог наредног дана по истеку наведеног додатног рока, а оператор преносног система имаће право да активира инструмент обезбеђења ради наплате неизмирене доспеле новчане обавезе БОС.
- 3.7.9. У случају из тачке 3.7.4. з) оператор преносног система је обавезан да БОС да примерени накнадни рок, не дужи од 5 радних дана, да отклони или исправи пропусте настале непоштовањем обавеза из уговора о балансној одговорности и прописаних обавеза које је преузео у складу са овим Правилима. Уколико БОС ни у накнадном року не изврши обавезе на прописан начин, уговор се сматра раскинутим од првог наредног дана од дана истека накнадног рока за извршење обавеза.
- 3.7.10. Оператор преносног система је дужан да писмено обавести БОС о једностраном раскиду уговора у складу са тачком 3.7.4. које обавештење ће имати декларативни карактер, изузев у случају из тачке 3.7.4. њ). БОС има сва права и обавезе из уговора о балансној одговорности до датума када се уговор о балансној одговорности сматра раскинутим.
- 3.7.11. У случајевима из тачки 3.7.1. и 3.7.4. оператор преносног система је обавезан да обавештење о раскиду уговора о балансној одговорности и престанку важења статуса БОС, достави:
- БОС на коју се односи престанак важења статуса због раскида уговора;
 - снабдевачима, односно снабдевачима на велико који се налазе у балансној групи за коју је та БОС била балансно одговорна;
 - крајњим купцима, односно произвођачима чија су места примопредаје прикључена на преносни систем била у балансној групи за коју је та БОС била балансно одговорна;
 - операторима дистрибутивних система, односно операторима затворених дистрибутивних система на чијем подручју постоје места примопредаје која су придружена балансној групи за коју је та БОС била балансно одговорна;
 - оператору тржишта;
 - свим осталим регистрованим БОС
- 3.7.12. Оператор дистрибутивног система, односно оператор затвореног дистрибутивног система је обавезан, да по пријему обавештења од оператора преносног система, достави обавештење о раскиду уговора о балансној одговорности и престанку важења статуса БОС крајњим купцима, односно произвођачима чија су места примопредаје прикључена на дистрибутивни систем и придружена балансној групи за коју је та БОС била балансно одговорна.
- 3.7.13. Учесници на тржишту електричне енергије из тачке 3.7.11. и 3.7.12. дужни су да, по пријему обавештења, уреде балансну одговорност за своја места примопредаје у складу са обавезама дефинисаним Законом, овим Правилима и Правилима о промени снабдевача.

3.8. УТВРЂИВАЊЕ ВРЕДНОСТИ РИЗИКА ЗА СЛУЧАЈ НЕИЗВРШЕЊА ОБАВЕЗА И ИНСТРУМЕНТИ ОБЕЗБЕЂЕЊА ПЛАЋАЊА

3.8.1. Вредност ризика за случај неизвршења обавеза БОС на нивоу обрачунског периода (у даљем тексту: вредност ризика) по питању одступања балансне групе одређује оператор преносног система на основу следеће формуле:

$$P = \max(\max(E_{N1}, E_{N2}, E_{N3}) * D * C, N_{\max})$$

P - вредност ризика;

E_{N1} - процењена дневна потрошња електричне енергије балансне групе која одговара укупној максималној одобреној снази места примопредаја потрошње балансне групе; (E_{N1} = укупна одобрена снага БГ x 24 сата)

E_{N2} - процењена дневна производња електричне енергије балансне групе која одговара укупној максималној одобреној снази места примопредаје производње балансне групе (E_{N2} = укупна одобрена снага БГ x 24 сата);

E_{N3} - просечна вредност пријављених блокова размене електричне енергије балансне групе на нивоу дана, у смеру пријема, у току претходног дванаестомесечног периода;

D – број дана (D = 5);

C - просечна цена балансне енергије за календарску годину Г (C је пондерисана цена ангажоване балансне енергије навише у периоду од 1. октобра Г-2 до 30. септембра Г-1 у EUR/MWh)

N_{\max} - максимална вредност разлике збира месечне накнаде за негативно одступање балансне групе ($MH2_{BOS,ON}$) у складу са тачком 6.5.4.3 и накнада за неизбалансираност дневног плана рада у току обрачунског периода и месечне накнаде за ангажовану балансну енергију навише у складу са поглављем 5.16 и 5.17 у складу са тачком 6.5.6.2 у периоду од 12 месеци од датума обрачуна вредности ризика.

3.8.2. Уколико за БОС није могуће утврдити вредности енергетских величина (E_{N1} , E_{N2} , E_{N3}) за њену балансну групу из тачке 3.8.1, односно уколико оператор преносног система утврди да ће вредности E_{N1} , E_{N2} , E_{N3} балансне групе бити значајно промењене услед промене састава балансне групе, вредност ризика БОС одређује оператор преносног система на основу планираних вредности ових величина за балансну групу у складу са правилима којима се уређује рад преносног система.

3.8.3. По истеку сваког месеца оператор преносног система утврђује нову вредност ризика за сваку БОС на основу промене остварених енергетских величина из тачке 3.8.1, промене састава балансне групе или промене цене C.

3.8.4. Оператор преносног система, на основу утврђене вредности ризика, може захтевати промену вредности инструмента обезбеђења плаћања.

3.8.5. Уколико БОС захтева да процењена вредност ризика буде изнад оне коју је утврдио оператор преносног система, оператор преносног система ће променити вредност ризика на основу достављеног захтева од стране БОС.

3.8.6. На основу утврђене вредности ризика одређује се вредност одговарајућег инструмента обезбеђења плаћања која не може бити мања од 1.000.000,00 EUR, нити већа од 5.000.000,00 EUR у случају да је вредност N_{\max} мања од 5.000.000 евра. Уколико је N_{\max} веће или једнако од 5.000.000,00 EUR максимална вредност инструмента обезбеђења плаћања једнака је трострукој вредности N_{\max} .

- 3.8.7. Наплата потраживања, у случају неизвршења обавезе БОС, се обезбеђује одговарајућим, за оператора преносног система прихватљивим инструментом обезбеђења плаћања који БОС доставља сагласно уговору о балансној одговорности.
- 3.8.8. Инструменти обезбеђења плаћања су:
- а) за БОС која има седиште у Републици Србији:
 - банкарска гаранција за гарантовање плаћања издата од банке са седиштем у Републици Србији;
 - наменски (гарантни) депозит у банци са седиштем у Републици Србији.
 - б) за БОС која нема седиште у Републици Србији:
 - банкарска гаранција за гарантовање плаћања издата од иностране банке;
 - наменски (гарантни) нерезидентни депозит у банци са седиштем у Републици Србији.
- 3.8.9. Оператор преносног система, оператор дистрибутивног система, оператор затвореног дистрибутивног система и оператор тржишта, односно правно лице које обавља послове у име и за рачун оператора тржишта у складу са Законом, у својству БОС, нису у обавези да обезбеде инструменте обезбеђења плаћања.
- 3.8.10. БОС се може одредити за један од инструмената обезбеђења плаћања у складу са овим Правилима. Инструмент обезбеђења плаћања, у складу са законом који уређује извршење и обезбеђење, не подлеже принудној наплати.
- 3.8.11. БОС има право да једном у току календарске године промени врсту инструмента обезбеђења плаћања. Претходни инструмент обезбеђења плаћања мора важити све док новоизабрани инструмент обезбеђења плаћања не буде активан.
- 3.8.12. БОС води рачуна о рачности изабраног инструмента обезбеђења плаћања и благовременим продужењем постојећег инструмента или достављањем новог одржава активан статус балансно одговорне стране, докле год траје примена уговора о балансној одговорности.
- 3.8.13. БОС је у обавези да достави нови или продужи постојећи инструмент обезбеђења плаћања 65 дана пре датума истека рока важења постојећег инструмента обезбеђења плаћања.
- 3.8.14. БОС је у обавези да, у року од 30 дана од захтева оператора преносног система, достави одговарајући инструмент обезбеђења плаћања у случају промене врсте инструмента обезбеђења плаћања или у случају промене вредности ризика.
- 3.8.15. Банкарску гаранцију за БОС са седиштем у Републици Србији издаје пословна банка са седиштем у Републици Србији са дозволом за рад издатом од стране НБС, а банкарску гаранцију за БОС са седиштем у иностранству издаје иностранна пословна банка.
- 3.8.16. Банкарска гаранција мора да буде неопозива, безусловна, наплатива на први позив, без права на приговор и примедбе, са роком важења минимум 6 месеци
- 3.8.17. Рок важења банкарске гаранције мора бити 60 дана дужи од дана раскида уговора о балансној одговорности. Оператор преносног система може вратити банкарску гаранцију БОС пре истека 60 дана уколико су оператор преносног система и БОС регулисали међусобне финансијске обавезе

- 3.8.18. Банкарска гаранција за гарантовање плаћања се издаје на износ троструке утврђене вредности ризика за предметну БОС, или минималне вредности средства обезбеђења из тачке 3.8.6. у случају да је износ троструке утврђене вредности ризика мањи од те минималне вредности, а износ гаранције ће се смањивати у складу са плаћањем које банка гарант изврши по захтеву оператора преносног система. Оваква гаранција може бити протестована парцијално, а највише до вредности банкарске гаранције.
- 3.8.19. За БОС са седиштем у Републици Србији банкарска гаранција се издаје са валутном клаузулом, тј. вредност банкарске гаранције се исказује у EUR, а наплата се врши у RSD уз примену званичног средњег курса НБС на дан наплате.
- 3.8.20. За БОС са седиштем у иностранству банкарска гаранција се издаје у EUR, а наплата се врши у EUR.
- 3.8.21. Оператор преносног система ће у случају неизвршења новчане обавезе БОС према оператору преносног система предвиђене овим Правилима и/или уговором о балансној одговорности приступити наплати целокупног доспелог износа неплаћеног потраживања увећаног за обрачунату законски прописану затезну камату путем протеста банкарске гаранције, о чему ће у писаној форми обавестити БОС најмање 3 радна дана пре приступања протесту гаранције.
- 3.8.22. Наменски (гарантни) депозит је инструмент обезбеђења плаћања код кога БОС депонује средства на наменском рачуну код банке са седиштем у Републици Србији са дозволом за рад издатом од стране НБС. Средства на наменском рачуну БОС депонује у корист оператора преносног система на период који не може бити краћи од 3 године и то на износ троструке утврђене вредности ризика за сваку БОС, или на износ минималне вредности средстава обезбеђења из тачке 3.8.6. у случају да је износ троструке утврђене вредности ризика мањи од те минималне вредности, сагласно уговору о балансној одговорности.
- 3.8.23. БОС, банка и оператор преносног система, закључују међусобни уговор о отварању и администрирању наменског депозита.
- 3.8.24. За БОС са седиштем у Републици Србији наменски (гарантни) депозит се исказује, води и одржава у EUR, а наплата се врши у RSD уз примену званичног средњег курса НБС на дан наплате сагласно уговору о балансној одговорности.
- 3.8.25. За БОС са седиштем у иностранству наменски (гарантни) нерезидентни депозит се исказује, води и одржава у EUR, а наплата се врши у EUR сагласно уговору о балансној одговорности.
- 3.8.26. У случају неизвршења новчане обавезе БОС према оператору преносног система предвиђене овим Правилима и/или уговором о балансној одговорности, оператор преносног система има право да на први писмени захтев упућен банци изврши наплату целокупног доспелог износа који потражује од БОС увећаног за законску камату са наменског (гарантног) депозита.
- 3.8.27. Рок важења наменског гарантног депозита мора бити 60 дана дужи од дана раскида уговора о балансној одговорности. Оператор преносног система може дати сагласност Банци за ослобађање депонованих средстава и пре истека 60 дана уколико су оператор преносног система и БОС регулисали међусобне финансијске обавезе.

4. НАЧИН ОБЕЗБЕЂИВАЊА СИСТЕМСКИХ УСЛУГА

4.1. НАБАВКА ПОМОЋНИХ УСЛУГА

4.1.1. У овом поглављу дефинишу се правила и поступци набавке следећих помоћних услуга за потребе обезбеђење системских услуга од стране оператора преносног система:

- а) примарне резерве за обезбеђење системске услуге примарне регулације;
- б) секундарне резерве за обезбеђење системске услуге секундарне регулације;
- в) терцијарне резерве за обезбеђење системске услуге терцијарне регулације;
- г) обезбеђење капацитета за производњу и апсорпцију реактивне снаге на производним модулима за обезбеђење системске услуге регулације напона;
- д) обезбеђење капацитета за поновно успостављање преносног система након распада за обезбеђење системске услуге безнапонског покретање производног модула и острвског рад производног модула;

4.1.2. Оператор преносног система набавља помоћне услуге из члана 4.1.1. тачке (а) - (д) у складу са уговорима о пружању помоћних услуга које закључује са произвођачима електричне енергије, складиштарима електричне енергије, крајњим купцима и агрегаторима који су у складу са Законом и правилима којима се уређује рад преносног система дужни да оператору преносног система понуде помоћне услуге. Садржај уговора о пружању помоћних услуга је уређен поглављем 4.2. ових правила.

4.1.3. Цене помоћних услуга из члана 4.1.1 тачке (а) - (д) су регулисане у складу са Законом .

4.1.4. У случају да оператор преносног система по основу уговора о пружању помоћних услуга из члана 4.1.2. не може да обезбеди системске услуге у пуном износу предвиђеном правилима којима се уређује рад преносног система, недостајуће системске услуге набавља и од осталих учесника на тржишту електричне енергије или од других оператора преносног система у складу са овим правилима.

4.1.5. Оператор преносног система може уговорити са другим операторима преносних система механизме за размену примарне, секундарне и терцијарне регулационе енергије и заједничко коришћење примарне, секундарне и терцијарне резерве у складу са правилима о раду интерконеције.

4.2. УГОВОР О ПРУЖАЊУ ПОМОЋНИХ УСЛУГА

4.2.1. Уговорима о пружању помоћних услуга уређују се нарочито:

- а) обим помоћних услуга (примарна резерва, секундарна резерва, терцијарна резерва, капацитет за регулацију напона, капацитет за успостављање преносног система након распада у зависности од врсте помоћне услуге);
- б) цена, начин обрачуна, начин и услови плаћања помоћних услуга;

- в) начин евидентирања, обавештавања и компензације у случају неизвршења уговорних обавеза.

4.2.2. По питању примарне регулације уговором о пружању помоћних услуга између оператора преносног система и произвођача електричне енергије, складиштара и агрегатора се посебно:

- а) дефинишу производни модули које пружају услугу примарне регулације и њихове техничке карактеристике од значаја за примарну регулацију;
- б) утврђује износ примарне резерве и цена закупа примарне резерве;
- в) уређује начин контроле реализације и извештавање о реализацији од стране оператора преносног система.

4.2.3. По питању секундарне регулације уговором о пружању помоћних услуга између оператора преносног система и произвођача електричне енергије, складиштара и агрегатора се посебно :

- а) дефинишу производни модули које пружају услугу секундарне регулације и њихове техничке карактеристике од значаја за секундарну регулацију;
- б) утврђује износ секундарне резерве и цена закупа секундарне резерве;
- в) уређује начин контроле реализације и извештавање о реализацији од стране оператора преносног система.

4.2.4. По питању терцијарне регулације уговором о пружању помоћних услуга између оператора преносног система и произвођача електричне енергије, складиштара, купаца и агрегатора се посебно:

- а) дефинишу производни модули, групе производних модула и управљиве потрошње које пружају услугу терцијарне регулације и њихове техничке карактеристике од значаја за терцијарну регулацију;
- б) утврђује износ терцијарне резерве и цена закупа терцијарне резерве;
- в) дефинише обавеза произвођача електричне енергије да из свих расположивих производних капацитета ставе на располагање целокупни износ терцијарне резерве у складу са правилима којима се уређује рад преносног система;
- г) уређује начин контроле реализације и извештавање о реализацији од стране оператора преносног система.

4.2.5. По питању регулације напона уговором о пружању помоћних услуга између оператора преносног система и произвођача електричне енергије се посебно:

- а) дефинишу производне модуле које пружају ову услугу са техничким карактеристикама и регулационим опсегом битним за регулацију напона;
- б) утврђује обавеза произвођача електричне енергије да се из свих производних модула у погону врши регулација напона у складу са техничким карактеристикама;
- в) уређује начин контроле реализације и извештавање о реализацији од стране оператора преносног система.

4.2.6. По питању учешћа у поновном успостављању електроенергетског система након распада уговором о пружању помоћних услуга између оператора преносног система и произвођача електричне енергије се посебно:

Правила о раду тржишта електричне енергије

- а) дефинишу производне модуле које пружају услугу безнапонског покретања, односно које имају могућност острвског рада са техничким карактеристикама битним за ове режиме рада,
- б) уређује начин контроле реализације и извештавање о реализацији од стране оператора преносног система.

4.2.7. Оператор преносног система је дужан да води евиденцију о реализацији уговорених помоћних услуга везаних за секундарну и терцијарну регулацију. Подаци који се евидентирају су следећи:

- а) временски периоди у којима је опсег секундарне, односно терцијарне регулације у потпуности обезбеђен, делимично обезбеђен, односно није обезбеђен;
- б) расположивост баланских ентитета за рад у секундарној, односно терцијарној регулацији.

5. БАЛАНСНО ТРЖИШТЕ ЕЛЕКТРИЧНЕ ЕНЕРГИЈЕ

5.1. УВОД

5.1.1. Оператор преносног система је одговоран за организовање и администрирање балансног тржишта електричне енергије.

5.1.2. На балансном тржишту електричне енергије оператор преносног система купује, односно продаје балансну електричну енергију (у даљем тексту: балансна енергија) у циљу:

- а) одржавања баланса између производње, потрошње и размене електричне енергије у реалном времену;
- б) обезбеђења сигурног рада електроенергетског система;
- в) одржавања потребног нивоа резерве за секундарну и терцијарну регулацију;

у складу са правилима којима се уређује рад преносног система.

5.1.3. Балансни механизам представља скуп активности којим се уређује балансно тржиште електричне енергије.

5.1.4. Балансна енергија се испоручује у преносни систем, дистрибутивни систем и затворени дистрибутивни систем, односно преузима из преносног система, дистрибутивног система и затвореног дистрибутивног система у периодима дефинисаним налогом оператора преносног система за активирање балансне резерве или разменом енергије услед одступања контролних области између оператора преносних система у процесу нетовања одступања.

5.1.5. Балансна резерва представља сву расположиву резерву на балансном тржишту електричне енергије. Балансна резерва обухвата:

- а) све расположиве капацитете баланских ентитета преостале након прихваћених дневних планова рада, укључујући обавезујућу балансну резерву по основу уговора о пружању помочних услуга из тачке 4.1.1;
- б) расположиве капацитете који су утврђени уговорима о куповини и продаји балансне енергије између оператора преносног система, снабдевача, снабдевача на велико;
- в) расположиве капацитете који су утврђени уговорима о куповини и продаји прекограничне терцијарне регулационе енергије између оператора преносних система.

5.1.6. Балансни ентитет је:

- а) производни модул;
- б) група производних модула - унутар једног или више производних објеката;
- в) управљива потрошња – која представља реверзибилну хидроелектрану или пумпно-акумулационо постројење када раде у пумпном режиму или објекат купца који може да регулише потрошњу на захтев оператора преносног система;
- г) складиште електричне енергије

- д) група производних модула, управљиве потрошње и складишта електричне енергије обједињена од стране агрегатора

а чији се дневни план рада пријављује оператору преносног система.

5.1.7. Уговорна балансна резерва обухвата:

- а) балансну резерву из уговора којима се регулише куповина и продаја између оператора преносног система и снабдевача, снабдевача на велико;
- б) балансну резерву из уговора којим се регулише куповина и продаја прекограничне терцијарне регулационе енергије и нетовање одступања између оператора преносних система.

5.1.8. Размена енергије у процесу нетовања одступања представља размену енергије одступања контролних области између оператора преносних система чланица ГЦЦ.

5.1.9. Оперативна примена балансног механизма за одговарајући тржишни дан почиње након што оператор преносног система потврди прихваћене дневне планове рада за тај дан, у складу са правилима којима се уређује рад преносног система, а завршава се у 24:00h тог дана.

5.1.10. Оперативна примена балансног механизма обухвата активирање балансне резерве ради регулације навише (када оператор преносног система купује балансну енергију) или регулације наниже (када оператор преносног система продаје балансну енергију), као и размену енергије услед одступања контролних области између оператора преносних система у процесу нетовања одступања.

5.1.11. Администрација балансног механизма обухвата регистрацију учесника у балансном механизму, прикупљање и верификацију понуда за ангажовање регулације навише и наниже, израду листи ангажовања балансне резерве у секундарној и терцијарној регулацији, обрачун количина предате и преузете балансне енергије, као и финансијски обрачун по основу предате и преузете балансне енергије за одговарајући тржишни дан.

5.1.12. Регулација навише се остварује:

- а) налогом за повећање генерисања активне снаге балансних ентитета у случају производних објеката и производних модула;
- б) налогом за смањење активне снаге потрошње балансних ентитета у случају управљиве потрошње;
- в) налогом за куповину балансне енергије од снабдевача или снабдевача на велико;
- г) налогом за куповину прекограничне терцијарне регулационе енергије од оператора преносног система из друге тржишне области;
- д) куповином балансне енергије по основу нетовања одступања.

5.1.13. Регулација наниже се остварује:

- а) налогом за смањење генерисања активне снаге балансних ентитета у случају производних објеката и производних модула;
- б) налогом за повећање активне снаге потрошње балансних ентитета у случају управљиве потрошње;
- в) налогом за продају прекограничне терцијарне регулационе енергије оператору преносног система из друге тржишне области;
- г) продајом балансне енергије по основу нетовања одступања.

5.2. УЧЕШЋЕ У БАЛАНСНОМ МЕХАНИЗМУ

- 5.2.1. Учешће баланских ентитета у балансном механизму се уређује уговором о пружању помоћних услуга и уговором о учешћу у балансном механизму који су обавезни да закључе оператор преносног система и учесник на тржишту који има балансне ентитете у тржишној области Србије, чиме тај учесник на тржишту стиче статус учесника у балансном механизму.
- 5.2.2. Учесници на тржишту који имају балансне ентитете у тржишној области Србије су обавезни да сав расположиви капацитет својих баланских ентитета преостао након прихваћених дневних планова рада, ставе на располагање оператору преносног система ради ангажовања у балансном механизму.
- 5.2.3. БОС је одговорна за пријаву дневних планова рада производње и управљиве потрошње за балансне ентитете из своје балансне групе.
- 5.2.4. Учешће снабдевача, односно снабдевача на велико у балансном механизму уређује се уговором о куповини и продаји који закључују оператор преносног система и снабдевач, односно снабдевач на велико чиме они стичу статус учесника у балансном механизму за период важења уговора.
- 5.2.5. Учешће оператора преносних система из других тржишних области у балансном механизму уређује се уговорима између оператора преносних система којима се регулишу куповина и продаја прекограничне терцијарне регулационе енергије, као и размена енергије одступања контролних области у процесу нетовања одступања.

5.3. УГОВОР О УЧЕШЋУ У БАЛАНСНОМ МЕХАНИЗМУ

- 5.3.1. Уговором о учешћу у балансном механизму којима се уређује ангажовање балансне енергије из баланских ентитета, уређује се нарочито:
- а) списак и техничке карактеристике баланских ентитета који учествују у баланским механизму;
 - б) посебни услови ангажовања баланских ентитета;
 - в) испостављање рачуна и наплата ангажоване балансне енергије;
 - г) рок важења уговора;
 - д) услови промене уговора;
 - ђ) поступак давања примедби на обрачун ангажоване балансне енергије и поступак одлучивања о примедбама;
 - е) начин и формат достављања података неопходних за спровођење и администрацију балансног механизма;
 - ж) начин и услови престанка уговора
- 5.3.2. Уговорима о учешћу у балансном механизму којима се уређује ангажовање уговорне балансне резерве, уређује се нарочито:
- а) цена или начин формирања цене
 - б) време активирања
 - в) период и услови испоруке балансне енергије
 - г) испостављање рачуна и наплата ангажоване балансне енергије

- д) рок важења уговора
- е) услови промене уговора
- ж) поступак давања примедби на обрачун ангазоване балансне енергије и поступак одлучивања о примедбама;
- з) начин и формат достављања података неопходних за спровођење и администрацију балансног механизма

5.4. РЕГИСТАР УЧЕСНИКА У БАЛАНСНОМ МЕХАНИЗМУ

5.4.1. Оператор преносног система успоставља и администрира Регистар учесника у балансном механизму.

5.4.2. Регистар учесника у балансном механизму садржи нарочито следеће информације:

- а) званичан назив, седиште и контакт податке учесника на тржишту електричне енергије са статусом учесника у балансном механизму;
- б) почетак деловања уговора, број под којим је уговор заведен и рок важења уговора 5.3.1 и 5.3.2;
- в) имена и контакт податке особа овлашћених за спровођење балансног механизма;
- г) списак балансних ентитета у надлежности учесника у балансном механизму;
- д) ЕИС X код БОС чијој балансној групи су придружени балансни ентитети или снабдевачи, односно снабдевачи на велико који су учесници у балансном механизму
- ђ) ЕИС Z и W кодове за сваки балансни ентитет;
- е) техничке карактеристике балансних ентитета од значаја за балансни механизам.
- ж) релевантне податке из уговора о пружању помоћних услуга из тачке 4.2.1

5.4.3. Учесник у балансном механизму је обавезан да достави оператору преносног система све информације потребне за вођење регистра учесника у балансном механизму.

5.4.4. Учесник у балансном механизму има право увида у податке који се на њега односе у оквиру регистра учесника у балансном механизму. Учесник је у обавези да оператору преносног система пријави сваку допуну или измену података садржаних у регистру учесника у балансном механизму.

5.5. ЕКСПЛИЦИТНЕ ПОНУДЕ, ПРИОРИТЕТНА ЛИСТА И ПОНУДЕ ЗА УГРОЖЕНУ СИГУРНОСТ

5.5.1. Сваки учесник у балансном механизму који има балансне ентитете у тржишној области Србије је дужан да достави експлицитну понуду за ангазовање регулације навише и наниже за све балансне ентитете у својој надлежности.

5.5.2. Учесници у балансном механизму који немају статус доминантог учесника дужни су да доставе експлицитну понуду за сваки појединачни балансни ентитет, док је

доминантни учесник дужан да достави експлицитну понуду која обухвата све балансне ентитете у његовој надлежности.

- 5.5.3. Експлицитна понуда се састоји од скупа парова „енергија – цена“ на основу којих се одређује цена ангажовања регулације навише и наниже.
- 5.5.4. Цена у експлицитној понуди мора да буде већа или једнака 0,10 ЕУР/МWh, а мања од веће вредности између троструке вредности постигнуте цене на дан-унапред организованом тржишту електричне енергије у Србији у посматраном обрачунском интервалу и 500 ЕУР/МWh. Цена се изражава у ЕУР/МWh са два децимална места. Енергија се изражава као целобројна вредност у МWh.
- 5.5.5. Цена у експлицитној понуди у смеру навише не може бити мања од цене постигнуте на дан-унапред организованом тржишту електричне енергије у Србији у посматраном обрачунском интервалу
- 5.5.6. Цена за ангажовање првих 100 МWh навише коју доставља доминантни учесник не може бити већа од цене постигнуте на дан-унапред организованом тржишту електричне енергије у Србији увећане за већу вредност између 30 EUR и 40% цене постигнуте на дан-унапред организованом тржишту електричне енергије у Србији, у посматраном обрачунском интервалу
- 5.5.7. Цена за ангажовање првих 100 МWh наниже коју доставља доминантни учесник не може бити мања од цене постигнуте на дан-унапред организованом тржишту електричне енергије у Србији умањене за 60%, у посматраном обрачунском интервалу
- 5.5.8. Доминантни учесник, уз експлицитну понуду, доставља:
- а) листу приоритетног редоследа ангажовања баланских ентитета у терцијарној регулацији (у даљем тексту: приоритетна листа)
 - б) цену ангажовања појединачних баланских ентитета наниже и навише у случају када се ангажују ради обезбеђења сигурног рада преносног система (у даљем тексту: понуда за угрожену сигурност).
- 5.5.9. Доминантни учесник, уз експлицитну понуду, доставља и информацију о расположивости баланских ентитета.
- 5.5.10. Доминантни учесник је обавезан да приоритетном листом и понудом за угрожену сигурност обухвати сву расположиву резерву баланских ентитета из своје надлежности.
- 5.5.11. Доминантни учесник је обавезан да достави одвојене приоритетне листе и понуде за угрожену сигурност за регулацију навише и регулацију наниже.
- 5.5.12. Оператор преносног система утврђује форму, садржај и начин достављања експлицитне понуде која садржи нарочито следеће информације:
- а) парове „енергија – цена“ за регулацију навише и наниже;
 - б) ЕИС X код учесника у баланском механизму;
 - в) тржишни дан и сат на који се односи понуда;
- 5.5.13. Оператор преносног система утврђује форму, садржај и начин достављања приоритетне листе и понуде за угрожену сигурност које садрже нарочито следеће информације:
- а) смер регулације (навише или наниже) на који се приоритетна листа и понуда за сигурност односе;
 - б) ЕИС X код учесника у баланском механизму;

- в) тржишни дан за који се листа ангажовања примењује;
- г) листу баланских ентитета са следећим информацијама:
 - ЕИС W код балансног ентитета;
 - редни број приоритета (1 до x, где 1 означава највиши приоритет за ангажовање);
 - цена ангажовања балансног ентитета у случају када се ангажује ради обезбеђења сигурног рада преносног система.

5.6. ДОСТАВЉАЊЕ И ПРОВЕРА ИСПРАВНОСТИ ЕКСПЛИЦИТНИХ ПОНУДА, ПРИОРИТЕТНЕ ЛИСТЕ И ПОНУДА ЗА УГРОЖЕНУ СИГУРНОСТ

- 5.6.1. Учесник у балансном механизму доставља оператору преносног система експлицитне понуде, приоритетну листу и понуде за угрожену сигурност за одговарајући тржишни дан најкасније до 16:00h претходног дана.
- 5.6.2. По пријему експлицитне понуде, приоритетне листе и понуде за угрожену сигурност оператор преносног система врши проверу исправности њихове форме и садржаја.
- 5.6.3. Уколико учесник у балансном механизму није доставио експлицитне понуде, приоритетне листе и понуде за угрожену сигурност у форми, садржају и у времену предвиђеном за достављање према Тржишним правилима, исте ће се сматрати неважећим, о чему је оператор преносног система дужан да, без одлагања, обавести учесника у балансном механизму.
- 5.6.4. Након пријема обавештења из тачке 5.6.3. учесник у балансном механизму је обавезан да без одлагања достави исправне експлицитне понуде, приоритетне листе или понуде за угрожену сигурност. До достављања нове исправне експлицитне понуде, приоритетне листе или понуде за сигурност примењују се последње важеће понуде и листе.
- 5.6.5. Учесник у балансном механизму може за одговарајући тржишни дан да доставља измењене експлицитне понуде најкасније 60 минута пре обрачунског интервала на који се та промена односи.
- 5.6.6. Учесник у балансном механизму може за одговарајући тржишни дан да доставља измењене приоритетне листе најкасније 15 минута пре сата на који се та промена односи.
- 5.6.7. Достављена понуда за угрожену сигурност за одговарајући тржишни дан се не може изменити након достављања исправне понуде.

5.7. ПОНУДЕ ЗА ТЕРЦИЈАРНУ РЕГУЛАЦИЈУ ОД СНАБДЕВАЧА, СНАБДЕВАЧА НА ВЕЛИКО И ОПЕРАТОРА ПРЕНОСНИХ СИСТЕМА ИЗ ДРУГЕ ТРЖИШНЕ ОБЛАСТИ

- 5.7.1. Понуде за куповину прекограничне терцијарне регулационе енергије од оператора преносног система из друге тржишне области се достављају на начин, у роковима и под условима утврђеним уговором којим се регулише куповина и продаја прекограничне терцијарне регулационе енергије.

5.7.2. Понуде за куповину балансне енергије од снабдевача, односно снабдевача на велико се достављају на начин, у роковима и под условима утврђеним уговором о куповини и продаји балансне енергије.

5.8. ЛИСТА АНГАЖОВАЊА БАЛАНСНЕ РЕЗЕРВЕ У ТЕРЦИЈАРНОЈ РЕГУЛАЦИЈИ

5.8.1. Оператор преносног система за сваки обрачунски интервал утврђује две листе ангажовања балансне резерве у терцијарној регулацији:

- а) листу ангажовања балансне резерве унутар обрачунског интервала (у даљем тексту: листа брзе резерве);
- б) листу ангажовања уговорне балансне резерве за наредне обрачунске интервале (у даљем тексту: листа споре резерве).

5.8.2. Листа брзе резерве утврђује се по принципу минималних трошкова на основу:

- а) експлицитних понуда за ангажовање регулације навише и наниже;
- б) приоритетне листе;
- в) понуда за куповину прекограничне терцијарне регулационе енергије унутар обрачунског интервала од оператора преносног система из друге тржишне области.

5.8.3. Листа споре резерве утврђује се по принципу минималних трошкова на основу:

- а) понуда за куповину и продају балансне енергије од снабдевача или снабдевача на велико ;
- б) понуда за куповину прекограничне терцијарне регулационе енергије за наредне обрачунске интервале од оператора преносног система из друге тржишне области.

5.9. АНГАЖОВАЊЕ БАЛАНСНЕ РЕЗЕРВЕ У ТЕРЦИЈАРНОЈ РЕГУЛАЦИЈИ

5.9.1. Оператор преносног система приоритетно активира понуде на основу листе брзе резерве. У случају недовољног износа резерве, оператор преносног система може додатно да ангажује балансну резерву на основу листе споре резерве почев од наредног обрачунског интервала.

5.9.2. У случају угрожене сигурности преносног система или угрожене сигурности интерконекције оператор преносног система активира понуде за ангажовање балансне резерве независно од редоследа утврђеног у листама брзе и споре резерве, у складу са правилима којима је уређен рад интерконекције и закљученим споразумима са другим операторима преносног система.

5.9.3. Активирање експлицитних понуда за учешће у балансном механизму извршава оператор преносног система давањем налога балансним ентитетима (у даљем тексту: ангажовање баланских ентитета) у складу са правилима којима се уређује раду преносног система.

5.9.4. Активирање уговорне балансне резерве извршава оператор преносног система на начин утврђен уговором о куповини и продаји закљученим са снабдевачем, односно снабдевачем на велико и уговором којим се регулише куповина и продаја прекограничне терцијарне регулационе енергије закљученим са оператором преносног система из друге тржишне области .

5.9.5. Сви налози за ангажовање баланских ентитета морају бити евидентирани од стране оператора преносног система. Подаци из налога који се евидентирају, обухватају нарочито следеће:

- а) разлог за ангажовање балансног ентитета (балансирање система, обезбеђење сигурног рада електроенергетског система, остало);
- б) EIC W код ангажованог балансног ентитета;
- в) временски период ангажовања;
- г) смер терцијарне регулације: регулација навише или регулација наниже;
- д) наложена промена снаге у MW у односу на важећи дневни план рада балансног ентитета.

У случају да је балансни ентитет ангажован ради одржавања потребног нивоа резерве за секундарну и терцијарну регулацију, као разлог за ангажовање балансног ентитета се евидентира балансирање система.

5.9.6. Оператор преносног система је дужан да води евиденцију о активираној уговорној балансној резерви. Подаци који се евидентирају су следећи:

- а) износ активиране уговорне балансне резерве у MW;
- б) временски период ангажовања;
- в) снабдевач, снабдевач на велико или оператор преносног система од кога је купљена балансна енергија.

5.10. АНГАЖОВАЊЕ БАЛАНСНЕ РЕЗЕРВЕ У СЕКУНДАРНОЈ РЕГУЛАЦИЈИ

5.10.1. Оператор преносног система активира секундарну регулацију у складу са правилима којима се уређује рад преносног система и уговором којим се регулише нетовање одступања који је оператор преносног система закључио са операторима преносних система из других тржишних области.

5.10.2. Ангажовање баланских ентитета у секундарној регулацији мора бити евидентирано од стране оператора преносног система. Подаци који се евидентирају су следећи:

- а) EIC W код ангажованог балансног ентитета;
- б) временски период ангажовања;
- в) смер секундарне регулације: регулација навише или регулација наниже;
- г) ангажована енергија у MWh за потребе секундарне регулације.

5.10.3. Ангажована енергија балансног ентитета у секундарној регулацији у сваком обрачунском интервалу је интеграл разлике жељене снаге и базне снаге балансног ентитета из дневног плана рада. Жељену снагу израчунава мрежни регулатор (систем за секундарну регулацију) и она представља снагу на коју мрежни регулатор жели да доведе балансни ентитет да би била отклоњена грешка регулационе области за коју је надлежан оператор преносног система.

5.11. НЕТОВАЊЕ ОДСТУПАЊА

- 5.11.1. Размена енергија одступања контролних области између оператора преносних система се врши у складу са уговором који је оператор преносног система закључио са операторима преносних система чланицама ГЦЦ.
- 5.11.2. Размена енергије услед нетовања одступања мора бити евидентирана од стране оператора преносног система. Подаци који се евидентирају су следећи:
- временски период у нетовању одступања;
 - размењена енергија у MWh за потребе нетовања одступања.
- 5.11.3. Размењена енергија у нетовању одступања у сваком обрачунском интервалу се одређује посебно за размењену енергију у смеру навише (пријем) и у смеру наниже (давање).
- 5.11.4. Размењена енергија у смеру навише је интеграл размењене енергије у смеру пријема у обрачунском интервалу. Размењена енергија у смеру наниже је сума размењене енергије у смеру давања у обрачунском интервалу. Размењену енергију израчунава координатор ГЦЦ.

5.12. ОБРАЧУН АНГАЖОВАНЕ БАЛАНСНЕ ЕНЕРГИЈЕ У ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТСКОМ СИСТЕМУ

- 5.12.1. Укупна количина ангажоване балансне енергије у електроенергетском систему у секундарној регулацији у обрачунском интервалу се одређује као:

$$БЕС_{систем,ои} = \sum_{бе} (СРГ_{бе,ои} - СРД_{бе,ои}) \text{ где је:}$$

БЕС_{систем} – укупна балансна енергија у преносном систему услед ангажовања секундарне регулације;

СРГ – балансна енергија услед ангажовања секундарне регулације навише;

СРД – балансна енергија услед ангажовања секундарне регулације наниже;

бе – индекс којим се означава балансни ентитет;

ои – индекс којим се означава обрачунски интервал;

систем – индекс којим се означава електроенергетски систем.

- 5.12.2. Укупна количина ангажоване балансне енергије у електроенергетском систему у терцијарној регулацији за потребе балансирања система се одређује:

$$БЕТ_{систем,ои} = \sum_{бе} (ТРГ_{бе,ои} - ТРД_{бе,ои}) + \sum_{у} БЕУ_{у}$$

где је:

БЕТ_{систем} – укупна балансна енергија у преносном систему услед ангажовања терцијарне регулације за потребе балансирања система;

ТРГ – балансна енергија услед ангажовања терцијарне регулације навише за потребе балансирања система;

ТРД – балансна енергија услед ангажовања регулације наниже за потребе балансирања система;

БЕУ – балансна енергија услед активирања уговорне балансне резерве давањем налога за куповину енергије;

бе– индекс којим се означава балансни ентитет;

ои– индекс којим се означава обрачунски интервал;

у – индекс којим се означава уговор о пружању помоћних услуга између оператора преносног система и снабдевача, односно снабдевача на велико или уговор којим се регулише куповина и продаја прекограничне терцијарне регулационе енергије између оператора преносних система;

систем – индекс којим се означава електроенергетски систем.

5.12.1. Укупна количина ангазоване балансне енергије у електроенергетском систему у терцијарној регулацији ради обезбеђења сигурног рада електроенергетског система се одређује:

$$БЕТС_{систем,ои} = \sum_{бе} (ТРГС_{бе,ои} - ТРДС_{бе,ои})$$

где је:

БЕТС_{систем} – укупна балансна енергија у преносном систему услед ангазовања терцијарне регулације ради обезбеђења сигурног рада електроенергетског система;

ТРГС – балансна енергија услед ангазовања терцијарне регулације навише ради обезбеђења сигурног рада електроенергетског система;

ТРДС – балансна енергија услед ангазовања регулације наниже ради обезбеђења сигурног рада електроенергетског система;

бе– индекс којим се означава балансни ентитет;

ои– индекс којим се означава обрачунски интервал;

систем – индекс којим се означава електроенергетски систем.

5.13. ОБРАЧУН АНГАЖОВАНЕ БАЛАНСНЕ ЕНЕРГИЈЕ ИЗ БАЛАНСНИХ ЕНТИТЕТА

5.13.1. Оператор преносног система за сваког учесника који учествује у балансном механизму утврђује количину ангазоване балансне енергије из балансних ентитета у сваком обрачунском интервалу на основу:

- а) ангазоване секундарне регулације навише и наниже;
- б) датих налога за терцијарну регулацију навише и наниже и разлога за ангазовање.

5.13.2. Балансна енергија из тачке 5.12.1.а) се одређује као:

$$БЕС_{ои} = \sum_{бе} (БЕС_{бе,ои+} - БЕС_{бе,ои-})$$

где је:

БЕС_{ои} – балансна енергија услед ангазовања секундарне регулације, у обрачунском интервалу;

БЕС_{ои+} – балансна енергија услед ангазовања секундарне регулације навише, у обрачунском интервалу;

Правила о раду тржишта електричне енергије

БЕС_{ои-} – балансна енергија услед ангажовања секундарне регулације наниже, у обрачунском интервалу;

бе – индекс којим се означава балансни ентитет;

Ои – индекс којим се означава обрачунски интервал.

5.13.3. Балансна енергија из тачке 5.11.1.(б) ангажована за потребе балансирања система се одређује као:

$$БЕТ_{ои} = \sum_{бе} (БЕТ_{бе,ои+} - БЕТ_{бе,ои-})$$

где је:

БЕТ_{ои-} – балансна енергија услед ангажовања терцијарне регулације за потребе балансирања система, у обрачунском интервалу;

БЕТ_{ои+} – балансна енергија услед ангажовања терцијарне регулације навише за потребе балансирања система, у обрачунском интервалу;

БЕТ_{ои-} – балансна енергија услед ангажовања терцијарне регулације наниже за потребе балансирања система, у обрачунском интервалу;

бе – индекс којим се означава балансни ентитет;

ои – индекс којим се означава обрачунски интервал.

5.13.4. Балансна енергија из тачке 5.11.1.(б) ангажована ради обезбеђења сигурног рада електроенергетског система се одређује као:

$$БЕТС_{ои-} = \sum_{бе} БЕТС_{бе,ои-}$$

где је:

БЕТС_{ои+} – балансна енергија услед ангажовања терцијарне регулације навише ради обезбеђења сигурног рада електроенергетског система;

БЕТС_{ои-} – балансна енергија услед ангажовања терцијарне регулације наниже ради обезбеђења сигурног рада електроенергетског система;

бе – индекс којим се означава балансни ентитет;

ои – индекс којим се означава обрачунски интервал.

5.13.5. У оквиру једног обрачунског интервала не може се вршити сабирање балансне енергије услед ангажовања терцијарне регулације навише ради обезбеђења сигурног рада електроенергетског система (БЕТС_{ои+}) и балансне енергије услед ангажовања терцијарне регулације наниже ради обезбеђења сигурног рада електроенергетског система (БЕТС_{ои-})

5.13.6. Цена ангажоване балансне енергије из тачке 5.13.3 услед ангажовања терцијарне регулације навише и наниже из баланских ентитета за потребе балансирања система утврђује се на основу понуђене цене у експлицитним понудама за сваки обрачунски интервал.

5.13.7. Цена ангазоване балансне енергије из тачке 5.13.2 услед ангазовања секундарне регулације навише и наниже из балансних ентитета за сваки обрачунски интервал је једнака:

- а) максималној цени ангазоване балансне енергије у терцијарној регулацији у обрачунским интервалима када је $BET_{систем,ои} > 0$ и $БЕС_{систем,ои} > 0$;
- б) минималној цени ангазоване балансне енергије у терцијарној регулацији у обрачунским интервалима када је $BET_{систем,ои} < 0$ и $БЕС_{систем,ои} < 0$;
- в) цени из експлицитне понуде доминантног учесника која одговара регулацији наниже у износу 100 MWh када је $BET_{систем,ои} > 0$ и $БЕС_{систем,ои} < 0$;
- г) цени из експлицитне понуде доминантног учесника која одговара регулацији навише у износу 100 MWh када је $BET_{систем,ои} < 0$ и $БЕС_{систем,ои} > 0$;
- д) цени из експлицитне понуде доминантног учесника која одговара регулацији наниже у износу 100 MWh када је $BET_{систем,ои} = 0$ и $БЕС_{систем,ои} < 0$;
- ђ) цени из експлицитне понуде доминантног учесника која одговара регулацији навише у износу 100 MWh када је $BET_{систем,ои} = 0$ и $БЕС_{систем,ои} > 0$;
- е) нули када је $БЕС_{систем,ои} = 0$.

5.13.8. Цена ангазоване балансне енергије ради обезбеђења сигурног рада електроенергетског система из тачке 5.13.4 се утврђује за сваки балансни ентитет посебно и једнака је цени из понуде за угрожену сигурност. У овом случају оператор преносног система купује балансну енергију од учесника у балансном механизму и за регулацију навише и за регулацију наниже.

5.14. ОБРАЧУН АНГАЖОВАНЕ БАЛАНСНЕ ЕНЕРГИЈЕ ИЗ УГОВОРНЕ БАЛАНСНЕ РЕЗЕРВЕ

5.14.1. Ангажована балансна енергија у електроенергетском систему на основу активирања уговорне балансне резерве за потребе балансирања система се прорачунава као збир издатих и потврђених налога за куповину балансне енергије од снабдевача, снабдевача на велико и оператора преносних система из других тржишних области.

5.14.2. Цена, односно начин формирања цене ангазоване уговорне балансне резерве дефинисани су уговорима из тачке 5.1.7. У случају када у уговорима којим се регулише куповина и продаја прекограничне терцијарне регулационе енергије између оператора преносних система није дефинисана цена ангазоване уговорне балансне резерве, већ је предвиђена натурална размена електричне енергије, цена ангазоване уговорне балансне резерве се за потребе одређивања цене поравнања утврђује као двострука вредност дневне базне цене постигнуте на дан унапред организованом тржишту електричне енергије у Србији за дан када је ангажована уговорна балансна резерва.

5.14.3. Уколико оператор преносног система испоручује операторима преносних система из других тржишних области, на њихов захтев, прекограничну терцијарну регулациону енергију, ангажована балансна енергија у електроенергетском

систему за те потребе се изузима при обрачуну цене поравнања дефинисаној у тачкама 6.4.1.1 – 6.4.1.3.

5.15. ОБРАЧУН АНГАЖОВАНЕ БАЛАНСНЕ ЕНЕРГИЈЕ У ПРОЦЕСУ НЕТОВАЊА ОДСТУПАЊА

5.15.1. Оператор преносног система утврђује за сваки обрачунски интервал количину размењене енергије у процесу нетовања одступања појединачно за:

а) преузету енергију из ГЦЦ (ГЦЦ_{ои+}):

$$ГЦЦ_{ои+} = \sum_{одб+} ГЦЦ_{одб+}$$

где је:

ГЦЦ_{одб+} – преузета енергија у процесу нетовања одступања у појединачном одбирку унутар обрачунског интервала;

одб+ – временски интервал од 4 секунде у коме је преузета енергија

ои – индекс којим се означава обрачунски интервал.

б) предату енергију у ГЦЦ (ГЦЦ_{ои-}):

$$ГЦЦ_{ои-} = \sum_{одб-} ГЦЦ_{одб-}$$

где је:

ГЦЦ_{одб-} – предата енергија у процесу нетовања одступања у појединачном одбирку унутар обрачунског интервала;

одб- – временски интервал од 4 секунде у коме је предата енергија

ои – индекс којим се означава обрачунски интервал.

5.15.2. Оператор преносног система за потребе одређивања пондерисане цене поравнања у процесу нетовања одступања, за сваки обрачунски интервал, утврђује цене за оба смера размене енергије у процесу нетовања одступања, као цене ангажоване секундарне балансне енергије навише и ангажоване секундарне балансне енергије наниже у посматраном обрачунском интервалу и доставља их координатору ГЦЦ.

5.15.3. Цена размењене енергије услед нетовања одступања, за сваки обрачунски интервал, се одређује као пондерисана цена размењене енергије одступања између оператора преносних система чланица ГЦЦ.

5.16. ИЗВЕШТАЈ О АНГАЖОВАНОЈ БАЛАНСНОЈ ЕНЕРГИЈИ ИЗ БАЛАНСНИХ ЕНТИТЕТА УЧЕСНИКА У БАЛАНСНОМ МЕХАНИЗМУ

5.16.1. Оператор преносног система ће најкасније 3 радна дана након тржишног дана сачинити извештај о ангажованој балансној енергији из баланских ентитета у одговарајућем тржишном дану и доставити га учеснику у балансном механизму.

5.16.2. Извештај за учесника у балансном механизму о ангажованој балансној енергији из баланских ентитета мора да садржи нарочито следеће податке:

- а) ЕИС X код учесника у балансном механизму;
- б) тржишни дан на који се извештај односи;
- в) ЕИС W код балансног ентитета;
- г) разлог за ангажовање балансног ентитета;
- д) количину ангажоване терцијарне регулације за потребе балансирања система са припадајућом ценом у одговарајућем обрачунском интервалу;
- ђ) накнаду за укупну ангажовану терцијарну регулацију за потребе балансирања система за сваки обрачунски интервал и за сваки тржишни дан на који се извештај односи;
- е) количину ангажоване секундарне регулације са припадајућом ценом у одговарајућем обрачунском интервалу;
- ж) накнаду за укупну ангажовану секундарну регулацију за сваки обрачунски интервал и за сваки тржишни дан на који се извештај односи;
- з) количину ангажоване терцијарне регулације ради обезбеђења сигурног рада електроенергетског система у одговарајућем обрачунском интервалу по сваком балансном ентитету са припадајућом ценом;
- и) накнаду за укупну ангажовану терцијарну регулацију ради обезбеђења сигурног рада електроенергетског система за тржишни дан на који се извештај односи;
- ј) количину испоручене прекограничне терцијарне регулационе енергије операторима преносних система из других тржишних области у одговарајућем обрачунском интервалу.

5.16.3. Учесник у балансном механизму може оператору преносног система уложити приговор на садржај извештаја о ангажованој балансној енергији из баланских ентитета најкасније у року од 3 радна дана од добијања извештаја. Уколико учесник у балансном механизму не уложи приговор у наведеном року извештај се сматра коначним.

5.16.4. Оператор преносног система ће у року од 3 радна дана од пријема приговора обавестити учесника у балансном механизму о прихватању или одбијању приговора. У случају усвајања приговора оператор преносног система ће учеснику у балансном механизму доставити кориговани извештај који се сматра коначним.

5.17. ИСПОСТАВЉАЊЕ РАЧУНА И НАПЛАТА АНГАЖОВАНЕ БАЛАНСНЕ ЕНЕРГИЈЕ ИЗ БАЛАНСНИХ ЕНТИТЕТА

5.17.1. Оператор преносног система врши обрачун ангажоване балансне енергије из баланских ентитета по сваком учеснику у балансном механизму за обрачунски период на основу износа и цена ангажоване секундарне и терцијарне регулације из коначних извештаја о ангажованој балансној енергији из баланских ентитета из поглавља 5.16 у том обрачунском периоду.

5.17.2. На основу обрачуна ангажоване балансне енергије из баланских ентитета оператор преносног система, односно учесник у балансном механизму издају рачун за ангажовану балансну енергију за обрачунски период у дану за испостављање рачуна дефинисаног у Календару обрачуна и плаћања на тржишту електричне

енергије који је Оператор преносног система дужан да на својој интернет страници објави најкасније до 1. календарског дана у месецу М за обрачуна који се односе на тај месец. Крајњи рок за плаћање рачуна издатог од стране оператора преносног система односно учесника у балансном механизму је дан за наплату рачуна дефинисаног у Календару обрачуна и плаћања на тржишту електричне енергије. Рачун се издаје у складу са законом који уређује порез на додату вредност. Укупан износ на рачуну мора бити плаћен у целости у предвиђеном року. Плаћање се врши у динарској противвредности износа у еврима обрачунатој по званичном средњем курсу динара утврђеном курсном листом Народне банке Србије (НБС) на дан уплате.

5.17.3. Рачун се доставља путем електронске поште или кроз систем електронских фактура у складу са законом о електронском фактурисању и садржи најмање следеће податке:

- а) обрачунати износ ангазоване балансне енергије;
- б) укупан износ за наплату;
- в) друге податке у складу са законом који уређује порез на додату вредност.

5.18. ИСПОСТАВЉАЊЕ РАЧУНА И НАПЛАТА АНГАЖОВАНЕ БАЛАНСНЕ ЕНЕРГИЈЕ ИЗ УГОВОРНЕ БАЛАНСНЕ РЕЗЕРВЕ

5.18.1. Оператор преносног система врши обрачун ангазоване балансне енергије из уговорне балансне резерве по сваком учеснику у балансном механизму за обрачунски период на основу износа ангазоване балансне енергије и остварене цене у том обрачунском периоду.

5.18.2. На основу обрачуна ангазоване балансне енергије из уговорне балансне резерве оператор преносног система, односно учесник у балансном механизму издају рачун за ангажовану балансну енергију за обрачунски период на начин дефинисан у уговорима из тачке 5.2.4, 5.2.5 и 5.3.2.

5.18.3. Крајњи рок за плаћање рачуна издатог од стране оператора преносног система односно учесника у балансном механизму је дан за наплату рачуна дефинисаног дефинисаног уговорима из тачке 5.2.4, 5.2.5 и 5.3.2.

5.19. ПОДАЦИ КОЈИ СЕ ЈАВНО ОБЈАВЉУЈУ У ВЕЗИ АНГАЖОВАНЕ БАЛАНСНЕ ЕНЕРГИЈЕ

5.19.1. Оператор преносног система је дужан да на својој интернет страници за сваки обрачунски интервал објави следеће податке најкасније 8 радних дана у односу на тржишни дан:

- а) укупну количину и цену ангазоване балансне енергије из баланских ентитета у електроенергетском систему у терцијарној регулацији за потребе балансирања система;
- б) укупну количину и цену ангазоване балансне енергије из баланских ентитета у електроенергетском систему у секундарној регулацији;
- в) укупну количину и цену ангазоване балансне енергије из уговорне балансне резерве.

5.19.2. Оператор преносног система је дужан да на својој интернет страници за сваки обрачунски интервал објави податке о количини размењене енергије у процесу нетовања одступања из тачке 5.15.1 и пондерисану цену из тачке 5.15.2 и 5.15.3 одмах након добијања информације од стране координатора ГЦЦ.

6. ОБРАЧУН ФИНАНСИЈСКОГ ПОРАВНАЊА БАЛАНСНО ОДГОВОРНИХ СТРАНА

6.1. ПРОРАЧУН ОДСТУПАЊА БАЛАНСНЕ ГРУПЕ

- 6.1.1. Одступање балансне групе за коју је одговорна БОС се одређује на основу укупне пријављене позиције, укупне очитане позиције и ангазоване балансне енергије из баланских ентитета који су придружени тој балансној групи.
- 6.1.2. Укупна пријављена позиција сваке балансне групе на тржишту електричне енергије (у даљем тексту: укупна пријављена позиција) обухвата све прихваћене блокове размене електричне енергије те балансне групе из дневног плана рада.
- 6.1.3. Укупна очитана позиција сваке балансне групе на тржишту електричне енергије (у даљем тексту: укупна очитана позиција) обухвата потврђене очитане вредности преузете и предате електричне енергије на местима примопредаје те балансне групе у преносном и дистрибутивном систему.
- 6.1.4. Ангазована балансна енергија из баланских ентитета сваке балансне групе одређује се на основу ангазоване секундарне регулације и датих налога за терцијарну регулацију баланским ентитетима у оквиру те балансне групе.

6.2. УТВРЂИВАЊЕ УКУПНЕ ПРИЈАВЉЕНЕ ПОЗИЦИЈЕ, УКУПНЕ ОЧИТАНЕ ПОЗИЦИЈЕ И АНГАЖОВАНЕ БАЛАНСНЕ ЕНЕРГИЈЕ БАЛАНСНЕ ГРУПЕ

6.2.1. Утврђивање укупне пријављене позиције балансне групе

- 6.2.1.1. При одређивању укупне пријављене позиције балансне групе узимају се у обзир следећи подаци:
- а) блокови размене електричне енергије које балансна група преузима од других баланских група унутар зоне трговања Србије;
 - б) блокови размене електричне енергије које балансна група предаје другим баланским групама унутар зоне трговања Србије;
 - в) блокови размене електричне енергије које балансна група преузима из других зона трговања;
 - г) блокови размене електричне енергије које балансна група предаје у друге зоне трговања.

- 6.2.1.2. Укупна пријављена позиција балансне групе под одговорношћу БОС за обрачунски интервал ($УПП_{БОС,ои}$) дефинише се као:

$$УПП_{БОС,ои} = \left(\sum БРП_{БОС,ои} - \sum БРИ_{БОС,ои} \right) + \left(\sum ЕУ_{БОС,ои} - \sum ЕИ_{БОС,ои} \right)$$

где је:

БРП – прихваћени блок интерне размене електричне енергије коју балансна група преузима од друге балансне групе унутар зоне трговања Србије;

БРИ – прихваћени блок размене електричне енергије коју балансна група предаје другој балансној групи унутар зоне трговања Србије;

- ЕУ – прихваћени блок размене електричне енергије коју балансна група преузима из друге зоне трговања;
- ЕИ – прихваћени блок размене електричне енергије коју балансна група предаје у другу зону трговања;
- БОС – индекс којим се означава БОС која је одговорна за ту балансну групу;
- ои – индекс којим се означава обрачунски интервал.

6.2.2. Утврђивање укупне очитане позиције балансне групе

6.2.2.1. Укупна очитана позиција балансне групе се одређује за обрачунски интервал, у складу са потврђеним очитаним вредностима са бројила.

6.2.2.2. При одређивању укупне очитане позиције балансне групе узимају се у обзир:

- а) укупна предата електрична енергија на местима примопредаје у преносни, дистрибутивни и затворени дистрибутивни систем;
- б) укупна преузета електрична енергија на местима примопредаје из преносног, дистрибутивног и затвореног дистрибутивног система.

6.2.2.3. Укупна очитана позиција балансне групе под одговорношћу БОС за обрачунски интервал ($УОП_{БОС,ои}$) одређује се као:

$$УОП_{БОС,ои} = (УПР_{БОС,ои} - УПО_{БОС,ои})$$

где је:

- $УПР_{БОС,ои}$ – укупна предата електрична енергија на местима примопредаје у преносни, дистрибутивни и затворени дистрибутивни систем у оквиру балансне групе;
- $УПО_{БОС,ои}$ – укупна преузета електрична енергија на местима примопредаје из преносног, дистрибутивног и затвореног дистрибутивног система у оквиру балансне групе;
- БОС – индекс којим се означава БОС која је одговорна за ту балансну групу;

ои – индекс којим се означава обрачунски интервал.

6.2.2.4. Оператор дистрибутивног система и оператор затвореног дистрибутивног система су обавезни да у прописаном временском оквиру (најкасније до 15. дана у месецу $M+1$) доставе оператору преносног система укупну предату, односно преузету електричну енергију из дистрибутивног система, односно затвореног дистрибутивног система по свакој балансној групи појединачно у формату дефинисаном од стране оператора преносног система. Ови подаци се узимају у обзир при одређивању укупне очитане позиције одговарајуће балансне групе. У случају да су мерни подаци недоступни на нивоу обрачунског интервала, оператор дистрибутивног система и оператор затвореног дистрибутивног система су у обавези да их обрачунају и доставе оператору преносног система користећи стандардизоване дијаграме оптерећења за ту категорију корисника дистрибутивног система, односно затвореног дистрибутивног система.

6.2.2.5. Оператор преносног система утврђује губитке електричне енергије у преносном систему за сваки обрачунски интервал, на основу потврђених очитаних вредности предате и преузете електричне енергије на местима примопредаје у преносном систему, укључујући и места примопредаје са суседним системима на интерконективним далеководима.

- 6.2.2.6. На местима примопредаје електричне енергије са суседним системима на интернективним далеководима као обрачунашки податак се користи потврђена вредност размењене електричне енергије у складу са споразумима са суседним операторима преносног система.
- 6.2.2.7. Оператор дистрибутивног система утврђује губитке електричне енергије у дистрибутивном систему за сваки обрачунашки интервал, на основу потврђених очитаних вредности предате и преузете електричне енергије на местима примопредаје у дистрибутивном систему. У случају да су мерни подаци недоступни на нивоу обрачунашког интервала, оператор дистрибутивног система је у обавези да их обрачуна и достави оператору преносног система користећи стандардизоване дијаграме оптерећења.
- 6.2.2.8. Оператор затвореног дистрибутивног система утврђује губитке електричне енергије у затвореном дистрибутивном систему за сваки обрачунашки интервал, на основу потврђених очитаних вредности предате и преузете електричне енергије на местима примопредаје у затвореном дистрибутивном систему. У случају да су мерни подаци недоступни на нивоу обрачунашког интервала, оператор затвореног дистрибутивног система је у обавези да их обрачуна и достави оператору преносног система користећи стандардизоване дијаграме оптерећења.

6.2.3. Утврђивање укупне ангажоване балансне енергије балансне групе

- 6.2.3.1. Оператор преносног система за сваку балансну групу утврђује количину ангажоване балансне енергије балансних ентитета који припадају тој балансној групи за време одговарајућег обрачунашког интервала на основу следећих података:
- ангажоване секундарне регулације навише и наниже;
 - датих налога за терцијарну регулацију навише и наниже и разлога за ангажовање.
- 6.2.3.2. Балансна енергија из тачке 6.2.3.1.(а) се одређује као:

$$БЕС_{БОС,ои} = \sum_{бе \in БОС} БЕС_{бе,ои}$$

где је:

БЕС– балансна енергија услед ангажовања секундарне регулације;

БОС– индекс којим се означава БОС која је одговорна за ту балансну групу;

бе– индекс којим се означава балансни ентитет из балансне групе;

ои– индекс којим се означава обрачунашки интервал.

6.2.3.3. Балансна енергија из тачке 6.2.3.1.(б) ангажована за потребе балансирања система се одређује као:

$$БЕТ_{БОС,ои} = \sum_{бе \in БОС} БЕТ_{бе,ои}$$

где је:

БЕТ – балансна енергија услед ангажовања терцијарне регулације за потребе балансирања система;

БОС – индекс којим се означава БОС која је одговорна за ту балансну групу;

бе – индекс којим се означава балансни ентитет из балансне групе;

ои – индекс којим се означава обрачунашки интервал.

6.2.3.4. Балансна енергија из тачке 6.2.3.1.(б) ангажована ради обезбеђења сигурног рада електроенергетског система се одређује као:

$$БЕТС_{БОС,ои} = \sum_{бе \in БОС} БЕТС_{бе,ои}$$

где је:

БЕТС – балансна енергија услед ангажовања терцијарне регулације ради обезбеђења сигурног рада електроенергетског система;

БОС – индекс којим се означава БОС која је одговорна за ту балансну групу;

бе – индекс којим се означава балансни ентитет из балансне групе;

ои – индекс којим се означава обрачунашки интервал.

6.2.3.5. Укупна ангажована балансна енергија сваке балансне групе за време одговарајућег обрачунашког интервала обрачунава се као збир:

$$БЕН_{БОС,ои} = БЕС_{БОС,ои} + БЕТ_{БОС,ои} + БЕТС_{БОС,ои}$$

где је:

БЕН – укупна ангажована балансна енергија;

БЕТ – балансна енергија услед ангажовања терцијарне регулације за потребе балансирања система;

БЕС – балансна енергија услед ангажовања секундарне регулације;

БЕТС – балансна енергија услед ангажовања терцијарне регулације ради обезбеђења сигурног рада електроенергетског система;

БОС – индекс којим се означава БОС која је одговорна за ту балансну групу;

ои – индекс којим се означава обрачунашки интервал.

6.3. УТВРЂИВАЊЕ ОДСТУПАЊА БАЛАНСНЕ ГРУПЕ И НЕИЗБАЛАНСИРАНОСТИ ДНЕВНОГ ПЛАНА РАДА

6.3.1. Одступање балансне групе

6.3.1.1. Одступање појединачне балансне групе (ОБОС_{ои}) утврђује се за сваки обрачунашки интервал као:

$$ОБОС_{ои} = УПП_{БОС,ои} + УОП_{БОС,ои} - БЕН_{БОС,ои}$$

где је:

УПП– укупна пријављена позиција балансне групе;

УОП– укупна очитана позиција балансне групе;

БЕН– укупна ангажована балансна енергија балансне групе;

БОС – индекс којим се означава БОС која је одговорна за ту балансну групу;

ои– индекс којим се означава обрачуни интервал.

6.3.2. Неизбалансираност дневног плана рада

6.3.2.1. Неизбалансираност дневног плана рада балансне групе за коју је одговоран БОС након завршетка процеса унутрадневне измене дневних планова рада (НДПои) се утврђује за сваки обрачуни интервал као збир сумарног плана производње и блокова размене електричне енергије које прима балансна група умањен за сумарни план потрошње и блокове размене електричне енергије који се предају из балансне групе.

6.3.2.2. У случају када је НДПои=0 дневни план рада балансне групе је избалансиран.

6.3.2.3. У случају када је НДПои >0 вишак електричне енергије из балансне групе је остављен у зони трговања Србије.

6.3.2.4. У случају када НДПои <0 мањак електричне енергије у балансној групи се преузима из зоне трговања Србије.

6.4. ПРОРАЧУН ЦЕНЕ ПОРАВНАЊА

6.4.1. Цена поравнања за сваки обрачуни интервал (ЦП) се одређује као пондерисана цена активираних експлицитних понуда из терцијарне регулације, ангажоване балансне енергије из уговорне балансне резерве у случају када оператор преносног система купује балансну енергију од оператора преносних система из других тржишних области, снабдевача и снабдевача на велико, ангажоване секундарне регулације, као и размењене енергије у процесу нетовања одступања унутар ГЦЦ.

6.4.2. У случају да је ЦП негативна у обрачуном интервалу, усваја се да је ЦП једнака 0 EUR/MWh .

6.4.3. ЦП може максимално да буде 1,5 пута већа од максималне цене ангажоване балансне енергије у регулацији навише у том обрачуном интервалу.

6.4.4. Оператор преносног система је дужан да на својој интернет страници за сваки обрачуни интервал објави прелиминарну цену поравнања (ЦП) за све обрачуни интервале унутар тржишног дана:

- за сат X цена поравнања се објављује у сату X+1 на европској платформи за транспарентност, у складу са Правилима о објављивању кључних тржишних података
- за све сате унутар тржишног дана D цене поравнања се објављују у дану D+1, односно првог наредног радног дана у случају да је дан D+1 дан викенда или нерадни дан, на званичној страници оператора преносног система

6.4.5. Коначну вредност цене поравнања за обрачуни интервал, оператор преносног система ће објавити након достављених података од стране координатора ГЦЦ .

6.5. ФИНАНСИЈСКИ ОБРАЧУН ЗА БАЛАНСНУ ГРУПУ

6.5.1. Начин финансијског обрачуна одступања балансне групе

- 6.5.1.1. За позитивно одступање балансне групе ($ОБОС_{ои} > 0$) оператор преносног система плаћа накнаду БОС.
- 6.5.1.2. За негативно одступање балансне групе ($ОБОС_{ои} < 0$), БОС плаћа накнаду оператору преносног система.
- 6.5.1.3. За позитивно одступање балансне групе којој није придружено ниједно место примопредаје, оператор преносног система не плаћа накнаду БОС у случају позитивног одступања балансне групе.
- 6.5.1.4. Накнада БОС, односно накнада оператору преносног система се утврђује на основу:
- одступања балансне групе ($ОБОС_{ои}$) под одговорношћу те БОС;
 - цене поравнања дефинисане у поглављу 6.4;
 - величине прихватљивог одступања балансне групе из тачке 6.5.1.5.

Накнада се утврђује у еврима.

6.5.1.5. Величина прихватљивог одступања балансне групе (ПОБ) се утврђује за сваки дан и једнака је:

- Већој вредности између 1 MWh и 4% максималне пријављене сатне потрошње из дневног плана рада балансне групе у случају да је тој балансној групи придружено бар једно место примопредаје, да има улогу одговорне стране за пријаву потрошње електричне енергије и да нема улогу одговорне стране за пријаву производње електричне енергије;
- Већој вредности између 1 MWh и 2,5% максималне пријављене сатне производње из дневног плана рада балансне групе у случају да је тој балансној групи придружено бар једно место примопредаје, да има улогу одговорне стране за пријаву производње електричне енергије и да нема улогу одговорне стране за пријаву потрошње електричне енергије;
- Већој вредности између 1 MWh и збира вредности 4% максималне пријављене сатне потрошње из дневног плана рада балансне групе и 2,5% максималне пријављене сатне производње из дневног плана рада балансне групе, у случају да та балансна група има и улогу одговорне стране за пријаву потрошње електричне енергије и улогу одговорне стране за пријаву производње електричне енергије;
- Већој вредности између 1 MWh и 10% максималне пријављене сатне производње из дневног плана рада балансне групе у случају да су тој балансној групи придружена само места примопредаје произвођача електричне енергије из обновљивих извора и да БОС нема улогу одговорне стране за пријаву потрошње електричне енергије.
- 0 MWh у случају да балансна група има само улогу одговорне стране за пријаву блокова размене електричне енергије.

6.5.2. Утврђивање накнаде за одступање балансне групе

6.5.2.1. Накнада за одступање балансне групе се одређује на следећи начин:

- а) ако је одступање балансне групе позитивно или једнако нули ($ОБОС_{он} \geq 0$) у посматраном обрачунском интервалу, онда је накнада за одступање балансне групе коју прима БОС ($НОБ1$) једнака производу одступања балансне групе, цене поравнања ($ЦП$) и коефицијента K_1 :

$$НОБ1_{он} = ОБОС_{он} \times ЦП \quad \text{када је } ОБОС_{он} \leq ПОБ_{он}$$

$$НОБ1_{он} = ПОБ_{он} \times ЦП + (ОБОС_{он} - ПОБ_{он}) \times K_1 \times ЦП \quad \text{када је } ОБОС_{он} > ПОБ_{он}$$

при чему је вредност коефицијента $K_1 = 0,5$.

- б) ако је одступање балансне групе негативно ($ОБОС_{он} < 0$) у посматраном обрачунском интервалу, онда је накнада за одступање балансне групе коју плаћа БОС ($НОБ2$) једнака производу одступања балансне групе, цене поравнања ($ЦП$) и коефицијента K_2 :

$$НОБ2_{он} = |ОБОС_{он}| \times ЦП \quad \text{када је } |ОБОС_{он}| \leq ПОБ_{он}$$

$$НОБ2_{он} = ПОБ_{он} \times ЦП + (|ОБОС_{он}| - ПОБ_{он}) \times K_2 \times ЦП \quad \text{када је } |ОБОС_{он}| > ПОБ_{он}$$

при чему је вредност коефицијента $K_2 = 1,3$.

Посебно, у случају када је у обрачунском интервалу дошло до испада производног модула у термоелектрани номиналне снаге веће од 150 MW која је балансни ентитет у балансној групи БОС, у том и наредном обрачунском интервалу при обрачуна накнаде за одступања те балансне групе користи се коефицијент K_2 који је једнак 1.

6.5.2.2. Накнада за одступање балансне групе одређује се за сваки обрачунски интервал.

6.5.3. Извештај о обрачуна одступања балансне групе и накнаде за одступање балансне групе

6.5.3.1. Оператор преносног система ће по пријему података из тачке 6.2.2.4 достављених од стране оператора дистрибутивног и оператора затвореног дистрибутивног система, а најкасније до дана за испостављање рачуна дефинисаног у Календару обрачуна и плаћања на тржишту електричне енергије, сачинити Коначни извештај о обрачуна одступања балансне групе и накнаде за одступање балансне групе за сваки тржишни дан у оквиру обрачунског периода.

6.5.3.2. Извештај из тачке 6.5.3.1. мора да садржи нарочито следеће податке:

- укупну пријављену позицију балансне групе;
- укупну очитану позицију балансне групе;
- укупну ангажовану балансну енергију балансне групе;
- цену поравнања;
- накнаду за одступање балансне групе

за сваки обрачунски интервал у оквиру тржишног дана.

6.5.4. Утврђивање месечне накнаде за одступање балансне групе, испостављање и наплата рачуна

- 6.5.4.1. На основу Коначних извештаја о обрачуну одступања балансне групе и накнаде за одступање балансне групе оператор преносног система врши финансијски обрачун по сваком БОС за сваки обрачунски период.
- 6.5.4.2. Месечна накнада за одступање балансне групе коју прима БОС, представља суму накнада за одступање балансне групе током одговарајућег обрачунског периода:

$$MN1_{БОС,oi} = \sum_{oi \in M} NOB1_{oi}$$

где је:

МН1 – месечна накнада за одступање балансне групе коју прима БОС;

НОБ1 – накнада за одступање балансне групе коју прима БОС;

м – индекс којим се означава обрачунски период;

БОС – индекс којим се означава БОС која је одговорна за ту балансну групу;

ои – индекс којим се означава обрачунски интервал.

- 6.5.4.3. Месечна накнада за одступање балансне групе коју плаћа БОС представља суму накнада за одступање балансне групе током одговарајућег обрачунског периода:

$$MN2_{БОС,oi} = \sum_{oi \in M} NOB2_{oi}$$

где је:

МН2 – месечна накнада за одступање балансне групе коју плаћа БОС;

НОБ2 – накнада за одступање балансне групе коју плаћа БОС;

м – индекс којим се означава обрачунски период;

БОС – индекс којим се означава БОС која је одговорна за ту балансну групу;

ои – индекс којим се означава обрачунски интервал.

- 6.5.4.4. Оператор преносног система је у обавези да изврши обрачун месечних накнада за сваку балансну групу за обрачунски период и достави га БОС најкасније до дана за достављање рачуна дефинисаног у Календару обрачуна и плаћања на тржишту електричне енергије и достави га БОС.
- 6.5.4.5. На основу обрачуна накнада за месец М, оператор преносног система, односно БОС издају рачун за обрачунски период, најкасније у дану за испостављање рачуна дефинисаног у Календару обрачуна и плаћања на тржишту електричне енергије. Рок за плаћање рачуна издатог од стране оператора преносног система односно БОС је дан за наплату дефинисан у Календару обрачуна и плаћања на тржишту електричне енергије. Рачун се издаје у складу са законом који уређује порез на додату вредност. Укупан износ на рачуну мора бити плаћен у целости у предвиђеном року. Плаћање се врши у динарској противвредности износа у еврима обрачунатој по званичном средњем курсу динара утврђеном курсном листом Народне банке Србије (НБС) на дан уплате за БОС са седиштем у Републици Србији, односно плаћање се врши у еврима за БОС са седиштем у иностранству.

- 6.5.4.6. Рачун се доставља путем електронске поште или кроз систем електронских фактура у складу са законом о електронском фактурисању и садржи најмање следеће податке:
- а) укупан износ месечне накнаде за одступање балансне групе;
 - б) укупан износ за наплату;
 - в) друге податке у складу са законом који уређује порез на додату вредност.
- 6.5.4.7. Подаци за обрачун месечне накнаде се могу кориговати на захтев оператора преносног система, оператора дистрибутивног система, оператора затвореног дистрибутивног система или БОС уколико наступе измене улазних података. Оператор преносног система ће у року од 15 дана од пријема захтева утврдити да ли је захтев оправдан и о томе обавестити подносиоца захтева. Уколико је захтев оправдан, оператор преносног система ће користећи кориговане податке извршити измену обрачуна месечних накнада у наредном обрачунском периоду дефинисаном у Календару обрачуна и плаћања на тржишту електричне енергије. Измену обрачуна месечних накнада за обрачунски период М је могуће извршити најкасније у месецу М+12.
- 6.5.4.8. На основу измењеног обрачуна месечне накнаде за месец М, оператор преносног система, односно БОС издају књижно одобрење или књижно задужење. Рок за плаћање је дефинисан у Календару обрачуна и плаћања на тржишту електричне енергије. Износ на књижном одобрењу или књижном задужењу мора бити плаћен у целости у предвиђеном року. Књижно одобрење или књижно задужење се доставља путем електронске поште или кроз систем електронских фактура у складу са законом о електронском фактурисању.
- 6.5.4.9. Крајњи рок за подношење захтева за проверу обрачуна месечне накнаде односно захтева за корекцију улазних података за месец М је 15. календарски дан у месецу М+11. Захтеви поднети након овог рока сматрају се неоснованим.
- 6.5.5. Утврђивање накнаде за одступање балансне групе, испостављање и наплата рачуна у случају да је угрожена вредност инструмента обезбеђења у износу већем од 50%.
- 6.5.5.1. Оператор преносног система може у случају да одступање балансне групе на дневном нивоу, или збирно на нивоу више дана током обрачунског периода, износи 50% или више од вредности инструмента обезбеђења плаћања, извршити обрачун накнаде за балансну групу посматраног БОС. Период за који се врши обрачун може трајати најкраће један дан, а најдуже може бити једнак обрачунском периоду. У случају да одступање балансне групе на дневном нивоу, или збирно на нивоу више дана током обрачунског периода, премaши 30% од вредности инструмента обезбеђења плаћања, оператор преносног система упозориће БОС на могућност примене обрачуна накнаде за балансну групу тог БОС предвиђеног овом тачком Правила и позвати га да без одлагања обезбеди уредно балансирање балансне групе за коју је одговоран.
- 6.5.5.2. Оператор преносног система може у току једног обрачунског периода извршити више обрачуна.
- 6.5.5.3. У случају из тачке 6.5.5.1 оператор преносног система врши обрачун одступања на основу доступних података о раду балансне групе, доступних података о саставу балансне групе, односно на основу историјских вредности о раду балансне групе у претходних 6 месеци.

- 6.5.5.4. На основу обрачуна из тачке 6.5.5.1, оператор преносног система одмах издаје БОС рачун за обрачунату накнаду за одступање балансе групе са роком плаћања од једног радног дана, чији износ мора бити плаћен у целости.
- 6.5.5.5. Оператор преносног система ће у складу са поглављем 6.3 и у роковима дефинисаним у Календару обрачуна и плаћања, извршити обрачун одступања балансне групе, за све обрачунске интервале унутар периода који почиње првим наредним даном од дана за који је извршен обрачун из тачке 6.5.5.1 и који се завршава последњим даном обрачунског периода.
- 6.5.5.6. Оператор преносног система ће у складу са поглављем 6.5.1 и 6.5.2. и у роковима дефинисаним у Календару обрачуна и плаћања, извршити обрачун накнаде за одступања балансне групе за период из тачке 6.5.5.5.
- 6.5.5.7. На основу накнада из тачке 6.5.5.6 оператор преносног система, односно БОС издају рачун за обрачунски период у дану за испостављање рачуна дефинисаног у Календару обрачуна и плаћања на тржишту електричне енергије. Рок за плаћање рачуна издатог од стране оператора преносног система односно БОС је дан за наплату дефинисан у Календару обрачуна и плаћања на тржишту електричне енергије. Рачун се издаје у складу са законом који уређује порез на додату вредност. Укупан износ на рачуну мора бити плаћен у целости у предвиђеном року. Плаћање се врши у динарској противвредности износа у еврима обрачунатој по званичном средњем курсу динара утврђеном курсном листом Народне банке Србије (НБС) на дан уплате за БОС са седиштем у Републици Србији, односно плаћање се врши у еврима за БОС са седиштем у иностранству. Рачун се доставља путем електронске поште или кроз систем електронских фактура у складу са законом о електронском фактурисању.
- 6.5.5.8. Оператор преносног система ће уколико је дошло до корекције улазних података за обрачун из тачке 6.5.5.1 и накнаде из тачке 6.5.5.4 извршити измену обрачуна накнаде за посматрани период из тачке 6.5.5.1. на начин да оператор преносног система, односно БОС издају књижно одобрење или књижно задужење. Рок за плаћање је дефинисан у Календару обрачуна и плаћања на тржишту електричне енергије. Износ на књижном одобрењу или књижном задужењу мора бити плаћен у целости у предвиђеном року.
- 6.5.5.9. Оператор преносног система може у складу са тачком 6.5.4.7 и у роковима дефинисаним у Календару обрачуна и плаћања извршити измену обрачуна накнада из тачке 6.5.5.1, односно 6.5.5.8 и тачке 6.5.5.6.“

6.5.6. Начин финансијског обрачуна неизбалансираности дневног плана рада

- 6.5.6.1. За неизбалансираност дневног плана рада (НДПои), БОС плаћа накнаду оператору преносног система.
- 6.5.6.2. Уколико је вредност НДПои у опсегу од $-0,5$ MWh до $+0,5$ MWh БОС не плаћа накнаду оператору преносног система.
- 6.5.6.3. Накнада за неизбалансираност се утврђује на основу неизбалансираности дневног плана рада балансне групе за коју је одговоран БОС након завршетка процеса унутардневне измене дневних планова рада НДПои и цене Ц дефинисане у тачки 3.8.1.
- 6.5.6.4. Оператор преносног система је дужан да на својој интернет страници објави цену Ц дефинисану у тачки 3.8.1. за календарску годину Г најкасније до 1. децембра у години Г-1.

6.5.6.5. Накнада за неизбалансираност (НОБЗ) је једнака производу апсолутне вредности НДП_{ои}, цене Ц дефинисане у тачки 3.8.1 и коефицијента Е:

$$НОБЗ_{ои} = |НДП_{ои}| \times E \times Ц$$

при чему су вредности коефицијената:

$$E=2 \text{ за } НДП_{ои} > 0$$

$$E=4 \text{ за } НДП_{ои} < 0$$

6.5.6.6. Накнада за неизбалансираност се утврђује у еврима за сваки обрачунски интервал.

6.5.7. Утврђивање накнаде за неизбалансираност, испостављање и наплата рачуна

6.5.7.1. Оператор преносног система је у обавези да у дану Д+1 изврши обрачун накнада за неизбалансираност за све обрачунске интервале у дану Д за сваку БОС.

6.5.7.2. На основу обрачуна накнаде за неизбалансираност оператор преносног система издаје рачун за накнаду за неизбалансираност у дану Д+1 за дан Д, односно првог наредног радног дана у случају да је дан Д+1 дан викенда или нерадни дан са роком плаћања од једног радног дана. Рачун се издаје у складу са законом који уређује порез на додатну вредност. Укупан износ на рачуну мора бити плаћен у целости у предвиђеном року. Плаћање се врши у динарској противвредности износа у еврима обрачунатој по званичном средњем курсу динара утврђеном курсном листом Народне банке Србије (НБС) на дан уплате за БОС са седиштем у Републици Србији, односно плаћање се врши у еврима за БОС са седиштем у иностранству.

6.5.7.3. Рачун се доставља путем електронске поште или кроз систем електронских фактура у складу са законом о електронском фактурисању и садржи најмање следеће податке:

- а) укупан износ накнаде за неизбалансираност;
- б) укупан износ за наплату;
- в) друге податке у складу са законом који уређује порез на додатну вредност.

7. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

- 7.1. Оператор преносног система дужан је да по ступању на снагу Тржишних правила у року од 15 дана приступи закључивању нових уговора са БОС уз усклађивање средстава обезбеђења са Тржишним правилима, на начин предвиђен тачком 3.3.6 Тржишних правила.
- 7.2. Даном ступања на снагу Тржишних правила престају да важе Правила о раду тржишта електричне енергије број: 917/5 од 29.11.2016. године, Правила о изменама и допунама Правила о раду тржишта електричне енергије број: 000-00-ROU-13/2021-002 од 21.10.2021. године и Правила о измени Правила о раду тржишта електричне енергије број: 000-00-ROU-18/2021-002 од 24.12.2021. године.
- 7.3. По добијању сагласности Агенције за енергетику Републике Србије, Тржишна правила се објављују на интернет страници ЕМС АД Београд и ступају на снагу осмог дана од дана објављивања.

ПРЕДСЕДНИК СКУПШТИНЕ

мр Милун Тривунац, магистар економских наука

**ЕМС АД БЕОГРАД
СКУПШТИНА**

Клас.знак: 1 4 0

Број: 000-00-ROU-15/2022-002

Београд, 28.11.2022.године